

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΛΟΠΟΝΗΣΟΥ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

Εκτίμηση απειλής της τζιχαντιστικής
τρομοκρατίας στην Ε.Ε αναλύοντας τη χρονική
περίοδο 2014-2016

Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία

Ιωάννης Γιαννούλης Παπαοικονόμου

Τριμελής επιτροπή

Καθηγητής Α. Κατσής

Αναπληρωτής Καθηγητής Ν.Σ Κουτσούκης

Επίκουρος Καθηγητής Ε.Τ Φακιολάς

Τελική έκδοση

Κόρινθος 2017

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCE
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL RELATIONS

Master of Arts in
«Global Risks and Analytics »

Threat assessment of jihadist terrorism in E.U analyzing the period 2014-2016

Master's Dissertation

Ioannis Giannoulis Papaoikonomou

Supervisors

Professor A.Katsis

Associate Professor N.S Koutsoukis

Assistant Professor E.T Fakiolas

Final Version

Corinth 2017

Φύλλο αξιολόγησης

Η διπλωματική εργασία με τίτλο «Εκτίμηση απειλής της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας στην Ε.Ε αναλύοντας την χρονική περίοδο 2014-2016» του Ιωάννη Γιαννούλη Παπαοικονόμου αξιολογήθηκε από την τριμελή επιτροπή, τόσο ως προς την ποιότητα του κειμένου, όσο και ως προς την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και υπεράσπισης της διπλωματικής εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η διαδικασία αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας ολοκληρώθηκε την 30/10/2016 με γενική επίδοση:

- Καλώς
- Λίαν Καλώς
- Άριστα

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής:

1. Καθηγητής Α. Κατσής
2. Αναπληρωτής Καθηγητής Ν.Σ Κουτσούκης
3. Επίκουρος Καθηγητής Ε.Τ Φακιολάς

Abstract

The present study is focused on the jihadist terrorist attacks that took place in the Member States of the European Union within the period of 2014-2016, aiming at an assessment of the threat posed by jihadist terrorism. The threat assessment consists of analyzing the correlation of factors associated with the phenomenon. In order to find appropriate factors, a theoretical approach to jihadist terrorism is attempted from the perspective of the theory of social movements. On this basis, a set of threat-vulnerability factors were created, which are then analyzed quantitatively. The conclusions of the analysis allow a general mapping of the most important factors related to the manifestation of the phenomenon as well as the risk posed to the states under consideration.

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εστιάζεται στις τζιχαντιστικές τρομοκρατικές επιθέσεις που έλαβαν χώρα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τη χρονική περίοδο 2014-2016, αποσκοπώντας σε μια εκτίμηση της απειλής που προκύπτει από τη τζιχαντιστική τρομοκρατία. Η εκτίμηση της απειλής συνίσταται στην ανάλυση συσχέτισης παραγόντων που συνδέονται με το φαινόμενο. Για την εξεύρεση των κατάλληλων παραγόντων επιχειρείται μια θεωρητική προσέγγιση της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας υπό το πρίσμα της θεωρίας κοινωνικών κινημάτων με στόχο την εξεύρεση των προς μελέτη παραγόντων. Στη βάση αυτή δημιουργείται ένα δίπολο παραγόντων Απειλής-Ευαλωτότητας οι οποίοι εν συνεχεία αναλύονται ποσοτικά. Τα συμπεράσματα των αναλύσεων επιτρέπουν μια γενική αποτύπωση των σημαντικότερων παραγόντων που σχετίζονται με την εκδήλωση του φαινομένου καθώς και ο κίνδυνος που ελλοχεύει για τα υπό εξέταση κράτη.

Περιεχόμενα

Abstract.....	i
Περίληψη	ii
Κατάλογος Πινάκων	v
Κατάλογος εικόνων.....	vi
1 Εισαγωγή	1
2 Το φαινόμενο της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας	5
2.1 Ορισμός της τρομοκρατίας	5
2.2 Τζιχαντιστική τρομοκρατία.....	7
2.3 Τζιχαντιστικές ενέργειες στην Ε.Ε.....	9
2.4 Περίοδος 2014-2016	10
3 Θεωρία κοινωνικών κινημάτων και τρομοκρατία	12
3.1 Η τζιχαντιστική τρομοκρατία υπό το πρίσμα της θεωρίας των κοινωνικών κινημάτων	12
3.2 Απειλές- Ευαλωτότητες	13
4 Παράγοντες απειλής.....	15
4.1 Προπαγάνδα	15
4.1.1 Αναφορές	16
4.1.2 Έμμεσες υποκινήσεις.....	17
4.1.3 Άμεσες υποκινήσεις.....	18
4.2 Ο ρόλος του κράτους (κρατικοί περιορισμοί στη θρησκεία-εξωτερική πολιτική)	19
4.2.1 Κρατικοί περιορισμοί στη θρησκεία.....	19
4.2.2 Εξωτερική πολιτική	20
4.3 Επίπεδο εκπαίδευσης	21
5 Παράγοντες ευαλωτότητας.....	23
5.1 Ξένοι μαχητές (Foreign Terrorist Fighters).....	23
5.2 Ασφάλεια.....	25
5.2.1 Δείκτης εσωτερικής ασφάλειας WISPI index 2016.....	25
5.2.2 Τρομοκρατική δραστηριότητα.....	26
5.3 Μουσουλμανικός πληθυσμός.....	26
5.4 Σχέσεις Δημοκρατίας-Τρομοκρατίας.....	31

6	Συμπεράσματα	33
	Κατάλογος πηγών	35
	Παράρτημα Α.....	39
	Παράρτημα Β.....	43
	Παράρτημα Γ	45
	Παράρτημα Δ.....	47

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 Στοιχεία συγκρότησης ορισμού της τρομοκρατίας (Βασισμένο στο Schmid 1992:74)	5
Πίνακας 2 Τεύχη Dabiq-Rumiyah (Βασισμένο στην ιστοσελίδα The Islamic State's (ISIS, ISIL) Magazine Clarion Project Clarion Project,").....	15
Πίνακας 3 Συσχετίσεις Άμεσων Υποκινήσεων	18
Πίνακας 4 Συσχετίσεις κρατικών περιορισμών	19
Πίνακας 5 Μέγεθος επίδρασης "Συμμετοχής στον συνασπισμό"	20
Πίνακας 6 Συσχετίσεις παράγοντα εκπαίδευσης	22
Πίνακας 7 Συσχετίσεις Ξένων μαχητών	24
Πίνακας 8 Συσχετίσεις WISPI.....	25
Πίνακας 9 Συσχετίσεις Global Terrorism Index 2014.....	26
Πίνακας 10 Εκτιμήσεις αποδοχής επιθέσεων αυτοκτονίας μουσουλμανικού πληθυσμού (Βασισμένο σε Tausch, 2015:48-49)	29
Πίνακας 11 Συσχετίσεις Μουσουλμανικού πληθυσμού.....	30
Πίνακας 12 Κράτη μέλη με υψηλό μουσουλμανικό πληθυσμό και υψηλό ποσοστό μουσουλμανικού πληθυσμού.....	30
Πίνακας 13 Συσχετίσεις παράγοντα Δημοκρατίας.....	32

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1 Σύνολο επιθέσεων και συλλήψεων (2014-2016) (Πηγή Europol εκθέσεις TE-SAT) 11	
Εικόνα 2 Χάρτης αναφορών στα Dabiq και Rumiya..... 17	
Εικόνα 3 Χάρτης διαφοράς εκπαίδευσης στα κράτη της Ε.Ε (Βασισμένο στο Pew Research Center, 2016)..... 22	
Εικόνα 4 Χάρτης Αριθμού ξένων μαχητών ανά κράτος της Ε.Ε (Βασισμένο στο Soufan Group,2015 και van Ginkel ,2016) 24	
Εικόνα 5 Χάρτης Μουσουλμανικού πληθυσμού (Βασισμένο στο Pew Research Center,2014)28	

1 Εισαγωγή

Οι πρόσφατες τζιχαντιστικές τρομοκρατικές επιθέσεις που σημειώθηκαν από το 2014 και έπειτα σε Γαλλία, Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ισπανία έχουν αλλάξει ριζικά το τοπίο της ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή ήπειρο. Το νέο αυτό κύμα έχει προκαλέσει αλλαγές στον τρόπο σκέψης των ευρωπαίων. Σε αντίθεση με τις σποραδικές τρομοκρατικές ενέργειες όπως αυτές στο Λονδίνο το 2005 και την Ισπανία το 2004, η αύξηση τέτοιου είδους επιθέσεων την τελευταία τριετία έχει συμβάλει σημαντικά στην εμπέδωση ενός αισθήματος ανασφάλειας που συνδέεται με το νέο αυτό φαινόμενο τρομοκρατίας. Οι κυβερνήσεις των κρατών της Ε.Ε έχουν έρθει πλέον αντιμέτωπες με ένα είδος τρομοκρατίας που επιδιώκει να προκαλέσει μαζικές απώλειες αθώων πολιτών. Η εμφάνιση του Ισλαμικού Κράτους (I.K) ευρέως γνωστό και ως ISIS/ISIL (Islamic state of Iraq and Syria/Islamic state of Iraq and the Levante) ή με το αραβικό του ακρωνύμιο DAESH και η ικανότητα του να εκτελεί συντονισμένες τρομοκρατικές ενέργειες στην καρδιά της Ευρώπης σε συνδυασμό με την δυνατότητα να εμπνέει αυτόνομους πυρήνες ή μεμονωμένα άτομα να εκτελούν επιθέσεις για λογαριασμό του, δημιούργησαν μια κατάσταση η οποία χαρακτηρίστηκε από τον επικεφαλής της Europol ως η σημαντικότερη απειλή της τελευταίας δεκαετίας (Stone, 2016).

Η παρούσα εργασία εστιάζεται στις τζιχαντιστικές τρομοκρατικές επιθέσεις που σημειώθηκαν στα κράτη μέλη της Ε.Ε την περίοδο 2014-2016 με σκοπό την εκτίμηση της απειλής που προκύπτει από τη νέα αυτή κατάσταση. Σε αντίθεση με τις φυσικές επιστήμες, στον τομέα των κοινωνικών επιστημών οι προβλέψεις είναι κάτι σχεδόν αδύνατο, με δεδομένο ότι οι πράξεις ενός ανθρώπου υπακούν στην ελεύθερη βούληση. Παρόλα αυτά επιχειρείται μια αξιοποίηση της ισχυρής σχέσης που υπάρχει μεταξύ του ορθολογισμού, της προβλεπτικότητας και της μαθηματικής ανιχνευσιμότητας. Αναμένεται λοιπόν ότι συγκεκριμένα άτομα θα λάβουν ορθολογικές αποφάσεις και θα εκτελέσουν ένα συγκεκριμένο σύνολο ενεργειών υπό προκαθορισμένες συνθήκες (Taleb, 2007). Η αναζήτηση των προκαθορισμένων συνθηκών που συνδέονται με το φαινόμενο της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας επιχειρείται υπό το πρίσμα της θεωρίας των κοινωνικών κινημάτων και κατηγοριοποιούνται σε ένα σύνολο παραγόντων στην βάση του δίπολου Απειλή-Ευκαιρία. Έπειτα οι παράγοντες αυτοί εξετάζονται ξεχωριστά σε ένα σύνολο από 30 μεταβλητές οι οποίες συσχετίζονται μεταξύ τους προκειμένου να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε η αξιοποίηση της θεωρίας των κοινωνικών κινημάτων σε ότι αφορά την εύρεση των υπό εξέταση παραγόντων και κατόπιν η ανάλυση συσχέτισης (Κατσή κ.α, 2010). Για την συσχέτιση των μεταβλητών όπου πληρούνται οι προϋποθέσεις

παραμετρικότητας γίνεται χρήση του συντελεστή Pearson ο οποίος συμβολίζεται με το αγγλικό γράμμα (r) και του οποίου ο τύπος δίδεται ακολούθως :

$$r_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x-\bar{x})(y-\bar{y})}{n S_x S_y} \quad 1-1$$

Στις περιπτώσεις που οι παραμετρικές προϋποθέσεις δεν ικανοποιούνται γίνεται χρήση του μη παραμετρικού συντελεστή συσχέτισης Spearman ο οποίος συμβολίζεται με το ελληνικό γράμμα (ρ) και ο τύπος του είναι ο εξής:

$$\rho = 1 - \frac{6 \sum_{i=1}^n D_i^2}{n(n^2 - 1)} \quad 1-2$$

Το εύρος τιμών που λαμβάνουν οι ανωτέρω συντελεστές κυμαίνεται από -1 έως +1. Η τιμή -1 φανερώνει μια τέλεια αρνητική συσχέτιση ενώ το +1 αποκαλύπτει μια τέλεια θετική συσχέτιση. Η ερμηνεία των απόλυτων τιμών που κυμαίνονται μεταξύ των άκρων ερμηνεύεται ως εξής:

0,00-0,20 Μηδενική σχέση

0,21-0,40 Μικρή σχέση

0,41-0,60 Μέτρια σχέση

0,61-0,80 Μεγάλη σχέση

$\geq 0,81$ Πολύ ισχυρή σχέση

Παράλληλα για την ανάλυση του παράγοντα της εξωτερικής πολιτικής εξετάστηκε το effect size Cohen's D (Cohen, 1988) ο τύπος του οποίου δίδεται ακολούθως :

$$d = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{s} \quad 1-3$$

Η ερμηνεία των τιμών το effect size ερμηνεύεται ως εξής :

0,01 Πολύ μικρή

0,20 Μικρή

0,50 Μέτρια

0,80 Μεγάλη

1,20 Πολύ μεγάλη

2,00 Τεράστια

Αναφορικά με τα δεδομένα, επισημαίνεται ότι δημιουργήθηκαν 30 μεταβλητές (29 συνεχείς και 1 δίτιμη κατηγορική) οι τιμές των οποίων παρουσιάζονται αναλυτικά στα Παραρτήματα Α, Β και Γ . Για τη δημιουργία των μεταβλητών ελήφθησαν στοιχεία από εκθέσεις ερευνητικών κέντρων (Pew Research Center, The Soufan Group, International Centre for Counter-Terrorism, Institute for Economics & Peace, The Economist Intelligence Unit, National Consortium for the Study of Terrorism and responses to Terrorism) και στατιστικά δεδομένα από τις εκθέσεις της Europol. Τέλος εξήχθησαν δεδομένα από την ανάλυση των περιοδικών που εκδίδει το όργανο προπαγάνδας του Ισλαμικού Κράτους (Al Hayat Media Center) Dabiq-Rumiyah την χρονική περίοδο 2014-2016.

Η οπτικοποίηση των δεδομένων (χάρτες και εικόνες), έγινε με την χρήση του λογισμικού εργαλείου Tableau (έκδοση 10.3, Tableau Software. 2017). Για τις ποσοτικές αναλύσεις χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο δεδομένων SPSS (έκδοση 23, IBM Analytics, 2017) ενώ η εξαγωγή δεδομένων από τα περιοδικά Dabiq-Rumiyah έγινε με τη χρήση του λογισμικού ανάλυσης NVivo (έκδοση 11, QSR International, 2017).

Η δομή της εργασίας έχει οργανωθεί ως ακολούθως:

Στο 2^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται συνοπτικά το φαινόμενο της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας. Δίδεται μια γενική εικόνα περί του ορισμού της σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, κατόπιν εξετάζεται ειδικώς η τζιχαντιστική τρομοκρατία ως μέρος της θρησκευτικής τρομοκρατίας και τέλος γίνεται μια επισκόπηση των ενεργειών που σχετίζονται με αυτή κατά την χρονική περίοδο 2014-2016.

Το 3^ο κεφάλαιο πραγματεύεται την υπαγωγή του φαινομένου της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας στο ευρύτερο πλαίσιο της θεωρίας των κοινωνικών κινημάτων καθώς και η χρησιμότητα της μελέτης του φαινομένου υπό το πρίσμα αυτό. Παράλληλα εξετάζεται περαιτέρω η επιλογή των παραγόντων και η κατηγοριοποίηση τους στο δίπολο Απειλής-Τρωτότητας.

Στο 4^ο κεφάλαιο ακολουθεί η ποσοτική ανάλυση μεταβλητών οι οποίοι σχετίζονται με τους παράγοντες που αποτελούν απειλή για τα κράτη –μέλη της Ε.Ε. Ειδικότερα αναλύονται οι παράγοντες της προπαγάνδας, του επιπέδου εκπαίδευσης του μουσουλμανικού πληθυσμού στις χώρες της Ε.Ε και ο ρόλος του κράτους (κρατικοί περιορισμοί στη θρησκεία και εξωτερική πολιτική).

Ακολουθώντας την ίδια μεθοδολογία, στο 5^ο κεφάλαιο αναλύονται ποσοτικά οι συσχετίσεις των παραγόντων ευαλωτότητας. Πιο συγκεκριμένα, μελετώνται ο παράγοντας των ξένων μαχητών, η έννοια της ασφάλειας, ο βαθμός δημοκρατικότητας των κρατών της Ε.Ε και τέλος

ο μουσουλμανικός πληθυσμός, τόσο σε απόλυτους αριθμούς όσο και ως ποσοστό επί του γενικού συνόλου ανά κράτος.

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται συνολικά τα συμπεράσματα που εξάγονται από τις αναλύσεις και οι περιορισμοί που διαπιστώθηκαν κατά την εκπόνηση της εργασίας ενώ ταυτόχρονα δίνονται ορισμένα κατευθύνσεις για την περαιτέρω συνέχιση της έρευνας.

2 Το φαινόμενο της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας

2.1 Ορισμός της τρομοκρατίας

Η προβληματική του ορισμού της τρομοκρατίας διαπιστώνεται ήδη κατά την προσπάθεια εύρεσης ενός κοινά αποδεκτού της στη σχετική βιβλιογραφία. Έτσι, ύστερα από εξαντλητική σχετική διερεύνηση διαπιστώνει ο καθένας ότι οι προσπάθειες οριοθέτησης του φαινομένου, εντός ενός συγκεκριμένου εννοιολογικού πλαισίου προσκρούουν συχνά στα ιδιοτελή κυβερνητικά ή εθνικά συμφέροντα, στα ποικίλα κοινωνικά αντανάκλαστα εξαιτίας του έντονου συναισθηματικού φορτίου που φέρει αλλά και στις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Ο Schmid (1992) στο βιβλίο του THE ROUTLEDGE HANDBOOK OF TERRORISM RESEARCH, αφιερώνει ολόκληρο το 2^ο κεφάλαιο στο ζήτημα της υιοθέτησης ενός κοινά αποδεκτού ορισμού της τρομοκρατίας τόσο εντός των πλαισίων του Ο.Η.Ε όσο και άλλων διεθνών ή κρατικών οργανισμών. Σε μια προσπάθεια σκιαγράφησης ενός κοινωνικού φαινομένου με μαθηματική προσέγγιση, χρησιμοποιώντας ένα σύνολο 109 διαφορετικών ορισμών ο Schmid καταλήγει στον ακόλουθο Πίνακα 1, στον οποίο εμφανίζονται τα δομικά στοιχεία που συγκροτούν τον ορισμό της τρομοκρατίας και η συχνότητα εμφάνισής τους.

Πίνακας 1 Στοιχεία συγκρότησης ορισμού της τρομοκρατίας (Βασισμένο στο Schmid 1992:74)

Στοιχείο	Συχνότητα %
Βία-Δύναμη	83.5
Πολιτική	65
Φόβος-Τρόμος	51
Απειλή	47
(Ψυχολογικές) Επιδράσεις και (αναμενόμενες) αντιδράσεις	41.5
Θύμα-Στόχος-Διαφοροποίηση	37.5
Σκοπούμενη-Προσχεδιασμένη-Συστηματική τακτική	32
Μέθοδος μάχης-Στρατηγική-Τακτική	30.5
Εκτός κανονικότητας-Κατά παράβαση των αποδεκτών κανόνων-Χωρίς ανθρωπιστικούς περιορισμούς	30
Εξαναγκασμός-Εκβιασμός-Επιβολή υποταγής	28
Δημοσιότητα	21.5

Στοιχείο	Συχνότητα %
Αυθαίρετη-Τυχαία-Χωρίς διακρίσεις, επιλογή	21
Πολίτες-Μη μάχιμοι-Ουδέτεροι, ως θύματα	17.5
Εκφοβισμός	17
Με έμφαση στα αθώα θύματα	15.5
Ομάδες-Κινήματα-Οργανώσεις, ως δράστες	14
Συμβολισμός και επίδειξη	13.5
Ανυπολόγιστη-Απρόβλεπτη-Απροσδόκητη, εμφάνιση βίας	9
Παράνομη-Μυστική, φύση	9
Επαναληπτικός-Κατά συρροή, χαρακτήρας βίας	7
Εγκληματική	6
Απαιτήσεις από τρίτα μέρη.	4

Αντίστοιχα το ερευνητικό ίδρυμα RAND στην ιστοσελίδα του (“Database Scope,” para 2,n.d.) αναφέρεται στην τρομοκρατία αποσαφηνίζοντας ότι αυτή, καθορίζεται από την φύση της πράξης και είναι ανεξάρτητη από την ταυτότητα του δράστη ή την φύση των αιτιών, προσθέτοντας ότι τα απαραίτητα συστατικά στοιχεία μιας ενέργειας για να χαρακτηριστεί τρομοκρατική προϋποθέτουν :

- Βία ή απειλή βίας
- Σκοπούμενη να προκαλέσει φόβο και εγρήγορση
- Προοριζόμενη να εξαναγκάσει σε συγκεκριμένες ενέργειες
- Το υπόβαθρο της οποίας προϋποθέτει πολιτική σκοπιμότητα
- Γενικώς κατευθυνόμενη σε άμαχο πληθυσμό
- Από ομάδες ή/και μεμονωμένα άτομα

Γίνεται λοιπόν εύκολα αντιληπτό ότι η υπόθεση του ορισμού και μόνο της τρομοκρατίας, αποτελεί ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα του οποίου οι προεκτάσεις είναι πολύ μεγαλύτερες από το εννοιολογικό πλαίσιο, αφού κυρίως άπτεται ζητημάτων που αφορούν στη δημιουργία ενός νομικού πλαισίου που θα επιτρέπει την συνεργασία των κρατών στην καταπολέμηση του φαινομένου.

Έτσι, για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας και με σκοπό να καλυφθούν όλες οι υπό εξέταση περιπτώσεις που περιλαμβάνονται στις παρακάτω αναλύσεις, υιοθετείται ο ορισμός των εγκλημάτων τρομοκρατίας του άρθρου 3 της οδηγίας (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, σύμφωνα με την οποία :

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι οι κατωτέρω εκ προθέσεως πράξεις, που χαρακτηρίζονται ως εγκλήματα δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας και οι οποίες είναι δυνατόν, λόγω της φύσης ή του συναφούς πλαισίου τους, να πλήξουν σοβαρά χώρα ή διεθνή οργανισμό, ορίζονται ως τρομοκρατικά εγκλήματα στις περιπτώσεις που τελούνται με έναν από τους στόχους που απαριθμούνται στην παράγραφο 2 : α) προσβολή κατά της ζωής προσώπου, η οποία μπορεί να προκαλέσει τον θάνατο· β) προσβολή κατά της σωματικής ακεραιότητας προσώπου· γ) απαγωγή ή αρπαγή ομήρων· δ) πρόκληση εκτεταμένων καταστροφών σε κυβερνητικές ή δημόσιες εγκαταστάσεις, συγκοινωνιακά δίκτυα, εγκαταστάσεις υποδομής περιλαμβανομένων των συστημάτων πληροφορικής, σταθερές εξέδρες που βρίσκονται επί της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας, δημόσιους χώρους ή ιδιωτικές ιδιοκτησίες, που θα μπορούσαν να εκθέσουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές ή να προξενήσουν σημαντικές οικονομικές απώλειες· ε) κατάληψη αεροσκαφών ή πλοίων ή άλλων μέσων μαζικής μεταφοράς ή μεταφοράς εμπορευμάτων· στ) κατασκευή, κατοχή, κτήση, μεταφορά, προμήθεια ή χρήση εκρηκτικών υλών ή πυροβόλων όπλων, συμπεριλαμβανομένων των χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών ή πυρηνικών όπλων, καθώς και έρευνα και ανάπτυξη όσον αφορά τα χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά ή πυρηνικά όπλα· ζ) απελευθέρωση επικίνδυνων ουσιών ή πρόκληση πυρκαγιών, πλημμυρών ή εκρήξεων, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινης ζωής σε κίνδυνο· η) διαταραχή ή διακοπή του εφοδιασμού ύδατος, ηλεκτρικής ενέργειας ή κάθε άλλου βασικού φυσικού πόρου, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινης ζωής σε κίνδυνο· θ) παράνομη παρεμβολή σε σύστημα, κατά τα αναφερόμενα στο άρθρο 4 της οδηγίας 2013/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (1) για τις επιθέσεις κατά συστημάτων πληροφοριών, στις περιπτώσεις όπου ισχύει το άρθρο 9 παράγραφος 3 ή το άρθρο 9 παράγραφος 4 στοιχείο β) ή γ) της εν λόγω οδηγίας και παράνομη παρεμβολή σε δεδομένα, κατά τα αναφερόμενα στο άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας, στις περιπτώσεις όπου ισχύει το άρθρο 9 παράγραφος 4 στοιχείο γ) της εν λόγω οδηγίας· ι) απειλή τέλεσης οποιασδήποτε εκ των πράξεων που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως θ).
2. Οι σκοποί που αναφέρονται στην παράγραφο 1 είναι: α) να εκφοβιστεί σοβαρά ένας πληθυσμός· β) να εξαναγκαστούν αθέμιτα κυβέρνηση ή διεθνής οργανισμός να εκτελέσουν ή να παραλείψουν οποιαδήποτε πράξη· γ) να αποσταθεροποιηθούν σοβαρά ή να καταστραφούν οι θεμελιώδεις πολιτικές, συνταγματικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού.

2.2 Τζιχαντιστική τρομοκρατία

Σύμφωνα με την βασική διάκριση της σύγχρονης διεθνούς τρομοκρατίας που έχει διατυπωθεί από τον Rapoport (2002) οι διάφορες μορφές στο πέρασμα της Ιστορίας αναφέρονται ως κύματα και είναι τα εξής κάτωθι:

- Αναρχικό κύμα 1880-1920
- Αντί-αποικιακό κύμα 1920-1960
- Νέο-Αριστερό κύμα 1960-1980
- Θρησκευτικό κύμα 1980-

Κατά την διάκριση αυτή, το θρησκευτικό κύμα έχει ως αφετηρία τις αρχές της δεκαετίας του 1980 και περιλαμβάνει όλες εκείνες τις τρομοκρατικές ενέργειες που είχαν ως κίνητρο τη θρησκεία. Παρά το γεγονός ότι στο κύμα αυτό μπορούν να ενταχθούν ενέργειες που είχαν σχεδόν όλες τις θρησκείες (Χριστιανισμό, Ιουδαϊσμό, Σιχισμό κλπ) εξέχουσα θέση κατέχει το Ισλάμ.

Ως σημεία καμπής στη θρησκευτικά υποκινούμενη ισλαμιστική τρομοκρατία μπορούν να χαρακτηριστούν τρία γεγονότα. Η Ιρανική Επανάσταση και η μετέπειτα υποστήριξη σιιτικών κινημάτων στον αραβικό κόσμο (Λίβανος, Σαουδική Αραβία, Κουβέιτ και Ιράκ) , η αντίσταση των μουσουλμάνων στην σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν (υποβοηθούμενη από τις Η.Π.Α με την μεταφορά σουνιτών εθελοντών) και η αλλαγή χιλιετηρίδας, η οποία σύμφωνα με το μουσουλμανικό ημερολόγιο συντελείται το έτος 1979.

Σε μια επιχειρούμενη σύγκριση της θρησκευτικής τρομοκρατίας με την κοσμική τρομοκρατία των προηγούμενων τριών κυμάτων, κανείς μπορεί να εντοπίσει πολλές ομοιότητες αλλά και πολλές διαφορές. Διαφορές που εντοπίζονται τόσο στα ήθη αυτού του είδους της τρομοκρατίας όσο και στην δομή των οργανώσεων που λειτουργούν ως φορείς της και καθιστούν απαραίτητη την περαιτέρω ανάλυση τους. Κατά τον Hoffman (1995), αυτό που διαφοροποιεί την θρησκευτική τρομοκρατία από την κοσμική τρομοκρατία των τριών προηγούμενων κυμάτων, είναι η μανιχαϊστική αντίληψη του κόσμου, ο διαφορετικός αξιακός κώδικας καθώς και η νομιμοποίηση των πράξεων τους η οποία προέρχεται μέσα από τα ιερά κείμενα του Ισλάμ. Επιπροσθέτως, σε αντίθεση με την επιδίωξη των παραδοσιακών τρομοκρατών για απήχηση των πράξεων τους σε ένα ευρύτερο κοινό, με σκοπό να αποκτήσουν υποστηρικτές σε έναν αγώνα όπου τα οφέλη αφορούν την κοινωνία σχεδόν στο σύνολο της, οι θρησκευτικοί τρομοκράτες προβαίνουν στις πράξεις τους με σκοπό να ωφελήσουν μόνο τους εαυτούς τους και τους ομόδοξους τους. Ενδιαφέρον όμως παρουσιάζουν και οι διαφορές σε ότι αφορά τη δομή και την λειτουργία των θρησκευτικών τρομοκρατικών οργανώσεων. Σε αντίθεση με τις παραδοσιακές ολιγομελείς τρομοκρατικές οργανώσεις που ακολουθούσαν συνωμοτικούς κανόνες με σαφώς προσδιορισμένη ιεραρχία και κατανομή ρόλων, παρατηρείται ότι οι νέες θρησκευτικές τρομοκρατικές οργανώσεις όπως η Al Qaeda και το I.K. τείνουν να εμφανίζουν μια πιο χαλαρή διασύνδεση μεταξύ των αυτόνομων διάσπαρτων πυρήνων. Όπως αναλύεται και στην ενότητα 4.1 το I.K. - και η Al Qaeda - χρησιμοποιούν ανοιχτά την προπαγάνδα όχι μόνο για την στρατολόγηση μαχητών στο πεδίο της μάχης, αλλά και για να προτρέψουν μεμονωμένα άτομα να δράσουν ως μοναχικοί λύκοι στα κράτη διαμονής τους εκτελώντας τρομοκρατικές ενέργειες στο όνομα του. Οι πρακτικές αυτές είναι η αιτία που επιτρέπει τον χαρακτηρισμό αυτών των τρομοκρατικών οργανώσεων ως φορείς μιας ακέφαλης η αποεδαφοποιημένης τζιχάντ, αφού σταδιακά από μια αυστηρά επιχειρησιακή οντότητα μετουσιώνονται σε ιδέα (Heywood, 2011).

Εστιάζοντας περαιτέρω στον όρο τζιχαντιστική τρομοκρατία κρίνεται σκόπιμο να αποσαφηνιστεί η διάκριση μεταξύ του όρου τζιχάντ και τζιχαντιστική τρομοκρατία. Το πραγματικό νόημα και η εφαρμογή της τζιχάντ αποτελούν σημείο έντονης αντιπαράθεσης στους κόλπους των μελετητών που ασχολούνται με την θρησκευτική τρομοκρατία. Ο όρος τζιχάντ αν και ευρέως αποδίδεται από τον δυτικό κόσμο ως «Ιερός πόλεμος» απορρίπτεται από τους σύγχρονους μουσουλμάνους μελετητές, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι το πραγματικό νόημα της λέξης μπορεί να αποδοθεί με τις λέξεις «προσπάθεια, διαπάλη, αγώνας» (Cook, 2005) και αναφέρεται σε ένα ευρύ πλαίσιο καθηκόντων, πνευματικών, ατομικών, πολιτικών και στρατιωτικών (Esposito, 2002) σε αντίθεση με τον όρο τζιχαντισμό ο οποίος τείνει να υποτιμάει την πνευματική διάσταση του όρου και να εμμένει στην κυριολεκτική διάσταση της λέξης «αγώνας».

Έτσι έχοντας στοχοποιήσει κατά κύριο λόγο την Δύση και τον τρόπο ζωής που προτείνει, κατηγορώντας την επιπλέον για την καταπίεση του Ισλάμ, το τζιχαντιστικό κίνημα επικεντρώνεται κυρίως σε ακραίες ενέργειες και επιθέσεις εναντίον της, υπερασπίζοντας τα εδάφη και τις αξίες του μουσουλμανικού έθνους (Ummah). Πρόκειται ουσιαστικά για ένα ρεύμα εξτρεμιστικής ισλαμιστικής σκέψης που βασίζεται στο θρησκευτικό δόγμα του Σαλαφισμού, οι αρχές του οποίου ερμηνεύουν την Σουνιτική παράδοση με μια πολύ συντηρητική και περιορισμένη σε οποιαδήποτε παρερμηνεία αντίληψη της εποχής που διαδέχθηκε τον θάνατο του Προφήτη Μωάμεθ. Οι υποστηρικτές του τζιχαντιστικού κινήματος υποστηρίζουν την ένοπλη βία προκειμένου να επιβάλλουν στις παραδοσιακά μουσουλμανικές χώρες την Σαρία ως το νόμο τον Θεού και να αφαιρέσουν οποιαδήποτε δυτική επιρροή ενώ παράλληλα απαρνούνται τους θεσμούς της δημοκρατίας ως ανθρώπινη επινόηση. Η αποσαφήνιση αυτή επιτρέπει την εξαίρεση τόσο σιιτικών οργανώσεων όπως η Χεζμπολάχ, όσο και σουνιτικών όπως η Χαμάς. Πράγματι αμφότερες έχουν επικριθεί από την Al-Qaeda, η Χεζμπολάχ κυρίως ως αποστάτες από το αυθεντικό δόγμα του Ισλάμ ενώ η Χαμάς εξαιτίας του γεγονότος ότι έχει αποδεχθεί την κοσμική απόδοση δικαιοσύνης και έχει συμμετάσχει σε δημοκρατικές εκλογικές διαδικασίες (Neumann, 2014). Οι κυριότερες τρομοκρατικές οργανώσεις που χαρακτηρίζονται ως τζιχαντιστικές είναι το Ισλαμικό Κράτος, η Boko Haram, οι Ταλιμπάν, η Al-Qaeda με όλα τα παρακλάδια της (AQAP, Al Qaeda in Palestine, Al Qaeda in Somalia κ.λπ.), η Al Shabaab, η Jhabat al Nusra κ.α.

2.3 Τζιχαντιστικές ενέργειες στην Ε.Ε

Ιδεολογικά η Ευρώπη θεωρείται από τους τζιχαντιστές ως γη απίστων και κατά συνέπεια η αποφυγή εκδήλωσης τρομοκρατικών ενεργειών στα εδάφη της είναι σχεδόν αναπόφευκτη. Η δραστηριότητα του Ισλαμικού Κράτους και η δημοσιότητα που απέκτησε τα τελευταία χρόνια, είχε ως αποτέλεσμα τον εκτοπισμό από το κέντρο του ενδιαφέροντος της Al-Qaeda. Παρόλα αυτά η Ευρώπη βίωσε τις πρώτες τζιχαντιστικές εμπειρίες από οργανώσεις και αυτόνομους πυρήνες που εμπνέονται ή σχετίζονται με τον έναν ή τον άλλον τρόπο με την Al-Qaeda. Σύμφωνα με τον (Nesser, 2017) η χρονική διάκριση του τζιχαντιστικού κινήματος στην Ευρώπη περιλαμβάνει τρεις περιόδους :

α) 1994 έως το 1996, όπου η Ευρώπη λειτούργησε ως πεδίο δράσης τοπικής Τζιχάντ με κύριο δρώντα την GIA (ένοπλη αλγερινή ισλαμιστική οργάνωση) και αργότερο σκοπό την αποτροπή της γαλλικής εμπλοκής στον εμφύλιο πόλεμο της Αλγερίας.

β) 1998 έως το 2003/2004 όπου η Ευρώπη απετέλεσε το πεδίο δράσης της παγκόσμιας Τζιχάντ με οργανώσεις σχετιζόμενες με την Al-Qaeda να πραγματοποιούν επιθέσεις σε στόχους αμερικανικού, εβραϊκού (και περιορισμένα γαλλικού) ενδιαφέροντος.

γ) 2003/2004 έως το 2007 όπου η Ευρώπη μετατράπηκε σε στόχο της Παγκόσμιας Τζιχάντ από την Al-Qaeda εξαιτίας της συμμετοχής ευρωπαϊκών κρατών στο πλαίσιο του αμερικανικού συνασπισμού κατά της τρομοκρατίας μετά τις επιθέσεις της 9/11 στους δίδυμους πύργους.

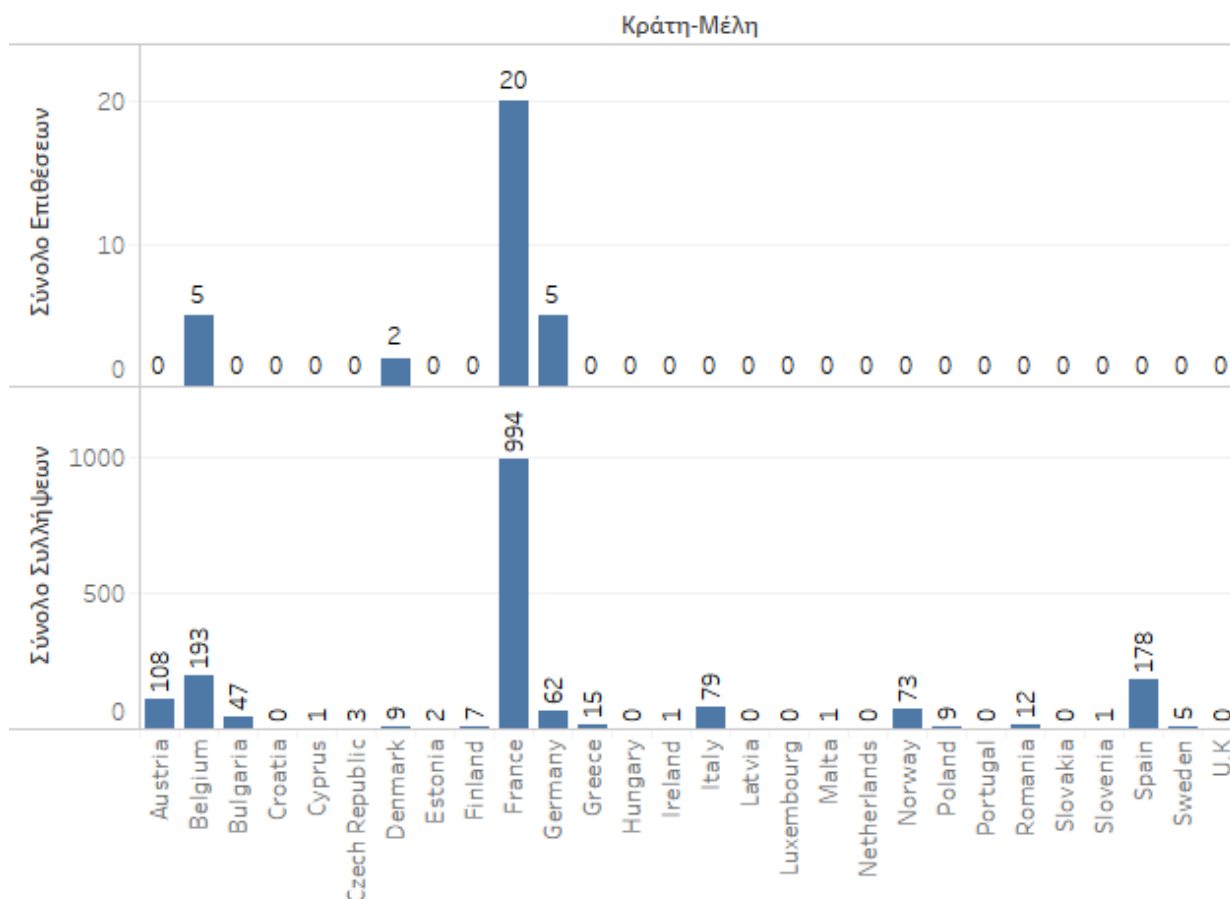
Κυριότερες επιθέσεις της τελευταίας περιόδου αποτελούν οι επιθέσεις στους προαστιακούς σιδηρόδρομους της Μαδρίτης (11/03/2004) με 191 νεκρούς και πάνω από 1600 τραυματίες, η επίθεση στα μέσα μαζικής μεταφοράς στο Λονδίνο (07/07/2005) με 52 νεκρούς και περίπου 600 τραυματίες καθώς και η δολοφονία του Δανού σκηνοθέτη Theo Van Gogh στις 02/11/2004.

Από το 2014 έως και σήμερα στην Ευρώπη άνοιξε ένας νέος κύκλος τζιχαντιστικής τρομοκρατίας. Η χρονική αυτή περίοδος συμπίπτει με την ανακήρυξη της τρομοκρατικής οργάνωσης Ισλαμικό Κράτος σε παγκόσμιο χαλιφάτο για τους απανταχού μουσουλμάνους από τον ηγέτη του Abu Bakr al-Baghdadi στις 29/06/2014.

2.4 Περίοδος 2014-2016

Αξιοποιώντας την βάση δεδομένων του National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START, 2017) και τις εκθέσεις TE-SAT (Europol, 2015), (Europol, 2016) και (Europol, 2017), προκύπτει ότι το χρονικό διάστημα 2014-2016 σημειώθηκαν 32 τζιχαντιστικές τρομοκρατικές επιθέσεις και 1800 συλλήψεις ατόμων που σχετίζονται με τζιχαντιστική τρομοκρατική δραστηριότητα στα κράτη μέλη της Ε.Ε. Στο Παράρτημα Δ παρουσιάζονται λεπτομερώς τα περιστατικά, οι ημερομηνίες και συνοπτική περιγραφή τους. Στην Εικόνα 1 παρουσιάζονται αναλυτικά οι επιθέσεις και οι συλλήψεις ανά κράτος-μέλος την τριετία 2014-2016.

Οι περισσότερες τζιχαντιστικές τρομοκρατικές ενέργειες εκτελέστηκαν το έτος 2015 (17) ενώ το 2016 (13) και το 2014 (2). Ταυτόχρονα οι περισσότερες συλλήψεις σημειώθηκαν το έτος 2016 (718) ακολούθως το 2015 (687) και το 2014 (395). Στο σύνολο των επιθέσεων οι δράστες ήταν άντρες εκτός από μια περίπτωση που η επίθεση εκτελέστηκε από γυναίκα. Αναφορικά με την ευθύνη των επιθέσεων (18) από αυτές εκτελέστηκαν από το Ι.Κ, (1) από το παρακλάδι της Al-Qaeda (Al-Qaeda of Arabian Peninsula) και οι υπόλοιπες από μοναχικούς λύκους-τζιχαντιστές εξτρεμιστές (lone actors). Ο αριθμός των θυμάτων της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας την περίοδο 2014-2016 ανέρχεται στα 296 άτομα.

Εικόνα 1 Σύνολο επιθέσεων και συλλήψεων (2014-2016) (Πηγή Europol εκθέσεις TE-SAT)

Συμπερασματικά, η απειλή για την Ε.Ε προέρχεται κυρίως από το Ι.Κ, το οποίο όπως προκύπτει έχει τη δυνατότητα εκτέλεσης επιθέσεων εκτός των περιοχών που κατέχει αλλά και από μοναχικούς δράστες οι οποίοι, εμπνεόμενοι από το τζιχαντιστικό κίνημα λειτουργούν υπό τις προτροπές της τζιχαντιστικής προπαγάνδας εναντίον στόχων εντός των κρατών που διαμένουν. Σύμφωνα μάλιστα με έκθεση εμπειρογνομόνων της Europol (Europol, 2017b), εξαιτίας των αντικειμενικών δυσκολιών στην στρατολόγηση μαχητών από τα μέτρα πρόληψης που έλαβε η Ε.Ε τα προηγούμενα χρόνια καθώς και από την αυξανόμενη πίεση στο πεδίο της μάχης, το Ι.Κ στις 21/05/2016 δια του εκπροσώπου του Abu Muhammad al-Adnani απέτρεψε τους υποψήφιους μαχητές από το να ταξιδέψουν στα πεδία των μαχών και αντ' αυτού να πραγματοποιούν επιθέσεις με κάθε ευκαιρία στις χώρες της Δύσης προσθέτοντας ότι η παραμικρή τρομοκρατική ενέργεια έχει αυξημένη ψυχολογική επίδραση στον εχθρό. Στην ίδια έκθεση σχετικά με την Al-Qaeda επισημαίνεται ότι παρά το γεγονός της μειωμένης παρουσίας της στην πρόσφατη τρομοκρατική δραστηριότητα και τον εκτοπισμό της από το επίκεντρο του ενδιαφέροντος, παραμένει μια εν δυνάμει απειλή για την ασφάλεια της Ε.Ε

3 Θεωρία κοινωνικών κινημάτων και τρομοκρατία

3.1 Η τζιχαντιστική τρομοκρατία υπό το πρίσμα της θεωρίας των κοινωνικών κινημάτων

Οι συνεχώς κλιμακούμενες απειλές του Ισλαμικού Κράτους προς τα κράτη της Δύσης και οι επαναλαμβανόμενες επιθέσεις που έλαβαν χώρα τα περασμένα έτη, έχουν αυξήσει τα μέτρα ασφαλείας ριζικά σε όλες τις μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις και έχει αναγκάσει τις κυβερνήσεις των κρατών της Ε.Ε να διατηρούν τις δυνάμεις ασφαλείας σε υψηλά επίπεδα συναγερμού. Οι διάφορες μέθοδοι που έχουν χρησιμοποιηθεί για την πραγμάτωση των επιθέσεων και οι μαζικές απώλειες σε ανθρώπινες ζωές είχαν ως επίπτωση να εμπεδωθεί ο φόβος ανάμεσα στους πολίτες των ευρωπαϊκών χωρών, καθιστώντας έτσι την ανάγκη για μια εκτίμηση του κινδύνου που προκύπτει από το φαινόμενο της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας. Απαραίτητο στοιχείο για αυτή την εκτίμηση είναι η αναζήτηση εκείνων των παραγόντων που συνδέονται στενά με την έννοια της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας

Η μελέτη της τρομοκρατίας χαρακτηρίζεται από την έλλειψη ενός γενικευμένου θεωρητικού πλαισίου και μεθοδολογίας. Στην παρούσα εργασία και για την εκτίμηση της απειλής που διατρέχουν οι χώρες της Ε.Ε, η τζιχαντιστική τρομοκρατία προσεγγίζεται θεωρητικά υπό το πρίσμα της θεωρίας των κοινωνικών κινημάτων. Ως κοινωνικά κινήματα νοούνται τα άτυπα εκείνα δίκτυα βασιζόμενα σε κοινές πεποιθήσεις και στην έννοια της εθελοντικής συνεισφοράς που κινητοποιούνται για συγκρουσιακά ζητήματα μέσω της επαναλαμβανόμενης χρήσης διάφορων μορφών διαμαρτυρίας (Gunning, 2009). Στο έργο του Gurr (1970) *Why Men Rebel*, μελετάται η πολιτική βία σε όλες τις μορφές που εκδηλώνεται, αναταραχές, συνωμοσίες ή ακόμα εμφύλιο πόλεμο. Στην έννοια της συνωμοτικής πολιτικής βίας ο ίδιος περιλαμβάνει και τις τρομοκρατικές ενέργειες. Έτσι αν και η τρομοκρατία αντιμετωπίζεται ως ξεχωριστό φαινόμενο, εντούτοις ο Oberschall (2004) σημειώνει ότι ως τακτική μπορεί να υπαχθεί μεταξύ των τρόπων που συχνά επιλέγονται ως μέσο για την επιδίωξη πολιτικών επιδιώξεων, αξιοποιώντας έτσι κατά την διερεύνηση της το εργαλείο της θεωρίας της συλλογικής δράσης

Ένα από τα κύρια σημεία συνεισφοράς της θεωρίας των κοινωνικών κινημάτων στην μελέτη της τρομοκρατίας, είναι η τοποθέτηση της βίας εντός ενός πλαισίου που ενθαρρύνει την περαιτέρω διερεύνηση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των μαχητικών οργανώσεων και του κοινωνικοπολιτικού συστήματος (Gunning, 2009). Κατά αυτό τον τρόπο καθίσταται ευκολότερη η κατανόηση της λειτουργίας τζιχαντιστικών τρομοκρατικών οργανώσεων όπως η Al-Qaeda και το I.K εντός ενός ευρύτερου ισλαμιστικού κινήματος αλλά και η επιρροή που ασκούν σε ένα πλήθος ακολούθων.

Όπως υποστηρίζει ο Wiktorowicz (2004) τα αίτια του ισλαμιστικού ακτιβισμού μπορούν να εντοπιστούν σε κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες ενώ ορισμένοι μελετητές του φαινομένου τείνουν να τονίζουν το αντίστοιχο υπόβαθρο των ισλαμιστών ακτιβιστών, προσθέτοντας ότι πρώτοι εξ αυτών έχοντας αποκοπεί από τις οικογενειακές τους ρίζες και στην προσπάθεια τους

να ενταχθούν σε ένα αστικό περιβάλλον βίωσαν μια κοινωνική αλλοτρίωση καθιστώντας τους ευάλωτους στην στρατολόγηση. Επεκτείνοντας την περαιτέρω την αναζήτηση των αιτιών της διαμόρφωσης του ισλαμιστικού κινήματος, από την οπτική των ισλαμιστών αυτή την φορά, κανείς μπορεί να σταθεί σε αυτό που συχνά αποκαλείται μάχη των πολιτισμών και η συμμετοχή στο κίνημα προτάσσεται ως απάντηση στην τάση της Δύσης για υπονόμηση της μουσουλμανικής κουλτούρας. Τέλος, προσθέτοντας στα ανωτέρω, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ο ρόλος που διαδραμάτισαν τα αραβικά κράτη στη δημιουργία τόσο του κινήματος όσο και της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας. Η Dalacoura (2006) τονίζει ότι το έλλειμμα Δημοκρατίας σε συνδυασμό με την συνεργασία ορισμένων εξ αυτών όπως π.χ. η Σαουδική Αραβία και η Αίγυπτος με τις Η.Π.Α, αύξησαν την οργή στους κόλπους των μουσουλμανικών κοινωνιών αναγκάζοντας ουσιαστικά την υιοθέτηση από πλευράς των κρατών αυτών μιας ιδιότυπης τακτικής, της ενθάρρυνσης της αντιαμερικανικής ρητορικής και της εξαγωγής των ταραχοποιών στοιχείων για χάρη της εσωτερικής σταθερότητας κάτι που συνετέλεσε στη δημιουργία της Al-Qaeda.

3.2 Απειλές- Ευαλωτότητες

Μελετώντας την συνεισφορά της θεωρίας των κοινωνικών κινήματων στην κατανόηση της τρομοκρατίας, ο Beck (2008) επικεντρώνεται σε ένα τριπλό πλαίσιο θεωρήσεων που αφορά στην κινητοποίηση πόρων, τις πολιτικές ευκαιρίες και τη νοηματική πλαισίωση ως συστατικά στοιχεία της. Έτσι, αφού τονίζει τον παράγοντα της δυσαρέσκειας, αναφέρεται στη θεώρηση της κινητοποίησης πόρων και την καθοριστική της σημασία ως απαραίτητη προϋπόθεση για την εμφάνιση ενός κοινωνικού κινήματος. Παραλληλίζοντας τις τρομοκρατικές οργανώσεις ως κοινωνικά κινήματα επισημαίνει την λειτουργία τους ως τέτοια επισημαίνοντας την ύπαρξη μιας κεντρικής εξουσίας που συντονίζει και κατευθύνει τις τρομοκρατικές ενέργειες. Επιπρόσθετα, με δεδομένο ότι οι τρομοκρατικές οργανώσεις δεν λειτουργούν ανεξάρτητα από το πολιτικό περιβάλλον αλλά αλληλεπιδρούν με αυτό, οι όποιες ευκαιρίες παρουσιάζονται μέσα σε αυτό το πεδίο συμβάλλουν αποφασιστικά στην εδραίωση του. Τέλος σε ότι αφορά στη νοηματική πλαισίωση, η μελέτη του Beck εστιάζεται στην σημασία που προκύπτει από αυτό τον παράγοντα, ως μέσο για την δικαιολόγηση των πράξεων στις οποίες προβαίνει ένα κοινωνικό κίνημα με απώτερο σκοπό να αποκομίσει περαιτέρω υποστηρικτές. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα δίδεται η υψηλή προτεραιότητα που επέδειξε προς αυτή την κατεύθυνση η ηγεσία της Al-Qaeda, bin Laden και al-Zawahiri με τις δηλώσεις τους ανά τακτά χρονικά διαστήματα ύστερα την εισβολή των Η.Π.Α στο Αφγανιστάν.

Αντίστοιχα ο Oberschall (2004) εξετάζοντας το φαινόμενο της τρομοκρατίας ως μορφή συλλογικής δράσης, αποτυπώνει 4 διαστάσεις για την κατανόηση της. Οι 4 αυτές διαστάσεις περιλαμβάνουν την έννοια της δυσαρέσκειας, της ιδεολογικής τροφοδότησης των παραπόνων που προκύπτουν από την δυσαρέσκεια, την δυνατότητα για οργάνωση και τις πολιτικές ευκαιρίες. Ως συστατικό στοιχείο η δυσαρέσκεια είναι ο παράγοντας αυτός που διαχωρίζει τις πράξεις μιας τρομοκρατικής οργάνωσης από τις εγκληματικές συμμορίες. Σε ότι αφορά στην δεύτερη διάσταση, της ιδεολογίας, είναι αυτή που πλαισιώνει τις ενέργειες που προκαλεί η

δράση μιας τρομοκρατικής οργάνωσης και απουσία της οποίας δεν θα ήταν δυνατή η αποδοχή της από ένα μέρος της κοινωνίας. Η τρίτη διάσταση αναφέρεται στη δυνατότητα μιας οργάνωσης να στρατολογεί νέα μέλη, να χρηματοδοτείται, να συντονίζεται και να λαμβάνει αποφάσεις. Ουσιαστικά ο παράγοντας αυτός στην ανάλυση του Oberschall μπορεί να περιγραφεί κατά αντιστοιχία της έννοιας της κινητοποίησης πόρων. Τέταρτη και τελευταία διάσταση είναι η ύπαρξη των πολιτικών ευκαιριών όπως αυτές προαναφερθήκαν και στην ανάλυση του Beck.

Με την προσέγγιση του φαινομένου της τρομοκρατίας μέσα από το ευρύτερο πλαίσιο της θεωρίας των κοινωνικών κινημάτων, εξυπηρετείται η αναζήτηση των κατάλληλων προς ανάλυση παραγόντων και η περαιτέρω κατηγοριοποίηση τους. Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας εξετάστηκαν όλες εκείνες οι πτυχές που αναφέρθηκαν στην προηγούμενες παραγράφους και δημιουργήθηκε ένα δίπολο παραγόντων Απειλής-Ευαλωτότητας. Έτσι ως παράγοντες απειλής εξετάζονται οι παράγοντες εκείνοι που κατά βάση ωθούν ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων να θέλει να πραγματοποιήσει μια τρομοκρατική ενέργεια, ενώ στους παράγοντες ευαλωτότητας εντάσσονται οι παράγοντες εκείνοι που συνδέονται με τις ευκαιρίες και την δυνατότητα να πραγματοποιηθεί αυτή η επίθεση.

Στην κατηγορία απειλή, η οποία αναλύεται στο 4^ο κεφάλαιο περιλαμβάνονται δύο κοινωνικοπολιτικοί παράγοντες, το επίπεδο εκπαίδευσης του μουσουλμανικού πληθυσμού και ο ρόλος των κρατών της Ε.Ε. ως στοιχεία δυσaráεσκείας και ο παράγοντας της προπαγάνδας, ως ένα στοιχείο που μπορεί να κινητοποιήσει άτομα ή ομάδες που επηρεάζονται από τους προηγούμενους δύο παράγοντες.

Αντίστοιχα στην κατηγορία ευαλωτότητα που αναλύεται στο 5^ο κεφάλαιο, εξετάζεται η έννοια της ασφάλειας και το επίπεδο δημοκρατικότητας κάθε κράτους της Ε.Ε. ως πολιτικές ευκαιρίες, το φαινόμενο των ξένων μαχητών (foreign terrorist fighters) και ο μουσουλμανικός πληθυσμός σαν παράγοντες που λειτουργούν ως πόροι για τις τρομοκρατικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται εντός των χωρών μελών της Ε.Ε.

4 Παράγοντες απειλής

4.1 Προπαγάνδα

Σε αυτή την ενότητα θα μελετηθεί ο ρόλος της προπαγάνδας. Το Ισλαμικό Κράτος χρησιμοποίησε την προπαγάνδα όχι μόνο για να προβάλλει και να διαδώσει το σκοπό του αλλά και για να στρατολογήσει υποστηρικτές. Στο πλαίσιο αυτό, μέσω του οργάνου προπαγάνδας του (Al Hayat media center) εκδίδει διαδικτυακά περιοδικά σε διάφορες γλώσσες. Ως μεταβλητές της παρούσας εργασίας ορίζονται οι αναφορές και οι έμμεσες ή άμεσες υποκινήσεις τρομοκρατικής επίθεσης που διατυπώνονται στα περιοδικά Dabiq και Rumiayah.

Το Dabiq εκδόθηκε από το ισλαμικό χαλιφάτο διαδικτυακά, το πρώτο τεύχος δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2014. Η ονομασία του είναι εμπνευσμένη από την ομώνυμη πόλη της Συρίας όπου σύμφωνα με την ισλαμική παράδοση εκεί θα διεξαχθεί η τελική αναμέτρηση ανάμεσα στο Ισλάμ και τους άπιστους. Τον Σεπτέμβριο του 2016 ένα νέο περιοδικό, το Rumiayah διαδέχθηκε το Dabiq. Η ονομασία του είναι η αραβική εκφώνηση της Ρώμης. Η επιλογή της νέας ονομασίας έχει επίσης συμβολικό χαρακτήρα αφού η πόλη της Ρώμης θεωρείται ως η ιστορική συνέχεια της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας με την οποία ήρθαν αντιμέτωποι οι πρώτοι μουσουλμάνοι. Αναλυτικά τα τεύχη των 2 περιοδικών που εκδόθηκαν το χρονικό διάστημα 2014-2016 και αναλύθηκαν στο πλαίσιο της εργασίας εμφανίζονται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2 Τεύχη Dabiq-Rumiayah (Βασισμένο στην ιστοσελίδα [The Islamic State's \(ISIS, ISIL\) Magazine | Clarion Project Clarion Project](#).)

Τεύχη	Ημερομηνία έκδοσης	Τεύχη	Ημερομηνία έκδοσης
The return of Khilafah	5.07.2014	From the battles of Al'Ahzab to the War of coalition	09.09.2015
The Flood	27.07.2014	Just terror	18.11.2015
A call to Hijraj	10.09.2014	The rafidah from ibn Saba' to Dajjal	19.01.2016
The failed crusade	11.10.2014	The Murtadd Brotherhood	13.04.2016
Remaining and expanding	21.11.2014	Break the Cross	31.07.2016
Al Qa'idah of Waziristan: A testimony from within	29.12.2014	Rumiayah Issue 1	05.09.2016
From Hypocrisy to Apostasy : The extinction of the Gray Zone	12.02.2015	Rumiayah Issue 2	04.10.2016

Τεύχη	Ημερομηνία έκδοσης	Τεύχη	Ημερομηνία έκδοσης
Shari’ah alone will rule the Africa	30.03.2015	Rumiyah Issue 3	11.11.2016
They plot and Allah plots	21.05.2015	Rumiyah Issue 4	07.12.2016
The Law of Allah or the laws of Men	13.07.2015		

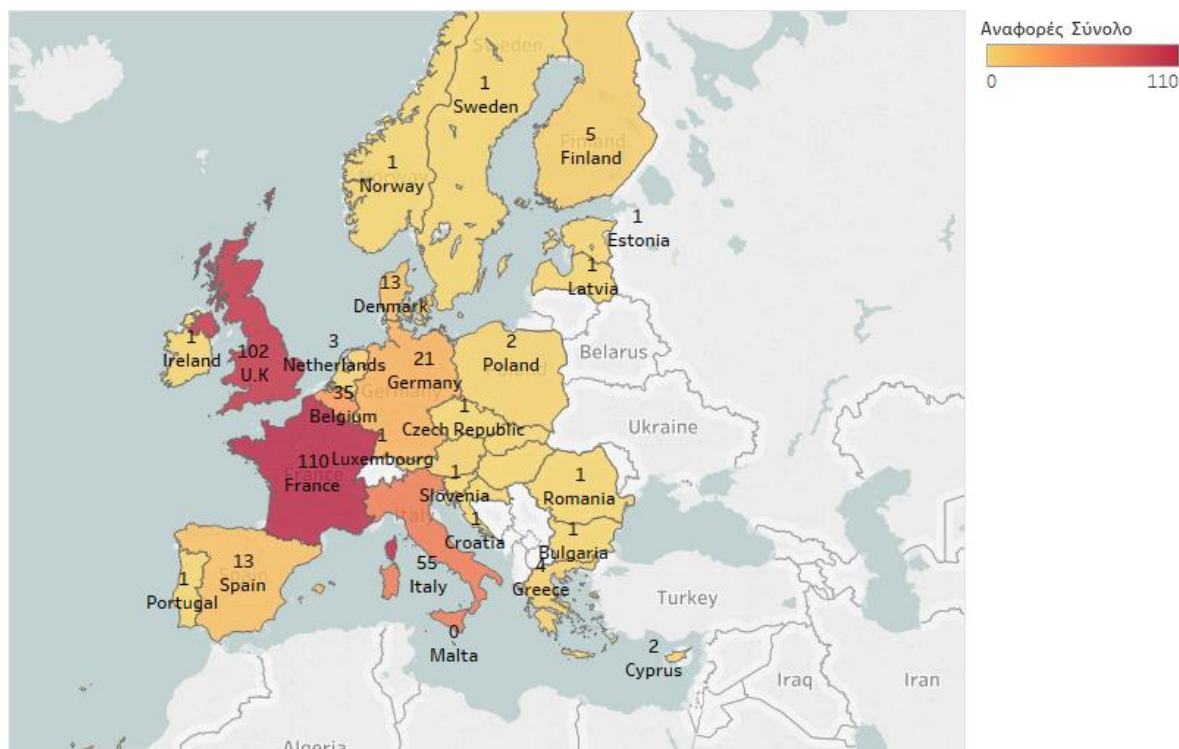
Η ανάλυση των περιοδικών έγινε με τη χρήση του λογισμικού NVivo 11. Για τον εντοπισμό των αναφορών στα κράτη της Ε.Ε έγινε αναζήτηση στο περιεχόμενο των περιοδικών της ονομασίας του κράτους, του επιθέτου καθώς και των 5 σημαντικότερων πόλεων με εξαίρεση την Γαλλία, την Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο όπου αναζητήθηκαν 7-8 πόλεις (Π.χ. Germany German Berlin Hamburg Munich Koln Frankfurt Stuttgart Dusseldorf Dortmund). Κατόπιν στις παραγράφους που εμφανίζονταν οι αναφορές έγινε αναζήτηση για διατυπωμένες άμεσες ή έμμεσες υποκινήσεις που προτρέπουν στην εκδήλωση τρομοκρατικής επίθεσης. Στο παράρτημα Γ παρουσιάζεται το ακριβές πλήθος αναφορών, έμμεσων και άμεσων υποκινήσεων.

4.1.1 Αναφορές

Ως αναφορά νοείται η απλή αναφορά σε ένα κράτος εντός μιας πρότασης, π.χ. στο Dabiq issue 4 - The failed crusade (Islamic State, 2014:54) αναφέρεται:

“Britain is a small country, an island nation with old traditions that used to mean something”

Συνολικά και στα 2 περιοδικά το χρονικό διάστημα 2014-2016 έγιναν 383 αναφορές σε κράτη της Ε.Ε. Αναλυτικά, το 2014 (52), το 2015 (194) και το 2016 (137). Στην Εικόνα 2 εμφανίζεται το πλήθος των αναφορών ανά κράτος.

Εικόνα 2 Χάρτης αναφορών στα Dabiq και Rumiayah

Παρατηρείται ότι, διψήφιο αριθμό αναφορών συγκέντρωσαν 7 κράτη, η Γαλλία (110), το Ηνωμένο Βασίλειο (102), η Ιταλία (55), το Βέλγιο (35), η Γερμανία (21) , η Δανία (17) και η Ισπανία (17).

4.1.2 Έμμεσες υποκινήσεις

Προκειμένου να υπάρξει διαχωρισμός ανάμεσα στις κλιμακούμενες απειλές που προτρέπουν στην διενέργεια μιας θρησκευτικά υποκινούμενης τρομοκρατικής ενέργειας, αφού εντοπίστηκαν στα 19 τεύχη, εν συνεχεία ταξινομήθηκαν αναλόγως σε 2 κατηγορίες, στις έμμεσες (EY) και τις άμεσες υποκινήσεις (AY). Έτσι, εκτός από τις γενικές οδηγίες ως προς τον τρόπο εκτέλεσης που συνήθως δίνονται στα 2 περιοδικά, υπάρχουν και οι στοχευόμενες ανά κράτος απειλές. Ως έμμεσες υποκινήσεις νοούνται λοιπόν οι προτάσεις εκείνες που ενώ δεν προτρέπουν ξεκάθαρα σε μια τρομοκρατική ενέργεια εντούτοις δύνανται να ληφθούν ως τέτοιες κατά την υποκειμενική αντίληψη του αναγνώστη. Π.χ. στο Dabiq issue 7 - From Hypocrisy to Apostasy (Islamic State, 2015:74) σε συνέντευξη του Abu Umar Al-Baljjiki, συντονιστή των μετέπειτα επιθέσεων του Νοεμβρίου του 2015 στο Παρίσι, στο αναφέρεται:

“They arrested Muslims in Greece, Spain, France, and Belgium in order to apprehend me. Subhānallāh, all those arrested were not even connected to our plans! May Allah release all Muslims from the prisons of these crusaders.”

Όπως φαίνεται και στο Παράρτημα Γ λίγες χώρες συγκέντρωσαν έμμεσες υποκινήσεις, με την Ιταλία (10) να ξεχωρίζει λόγω της συμβολικής σημασίας που κατέχει η πόλη της Ρώμης στην ισλαμική παράδοση και την Ισπανία ν' ακολουθεί με (3).

4.1.3 Άμεσες υποκινήσεις

Ως άμεσες υποκινήσεις ταξινομήθηκαν οι στοχευόμενες κατά κράτος εκείνες απειλές που ξεκάθαρα προτρέπουν σε επιθέσεις. Π.χ στο Dabiq issue 4- The failed crusade (Islamic State, 2014:44)αναφέρεται:

“At this point of the crusade against the Islamic State, it is very important that attacks take place in every country that has entered into the alliance against the Islamic State, especially the US, UK, France, Australia, and Germany.”

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο Dabiq issue 11- From the battles of Al’Ahzab to the War of coalition (Islamic State, 2015b) σε παράγραφο υπό τον τίτλο “The crusader coalition” αναφέρονται και στοχοποιούνται ονομαστικά ως χώρες σταυροφόρων όλα τα κράτη που συμμετέχουν στον διεθνή συνασπισμό εναντίον του Ισλαμικού χαλιφάτου, μεταξύ αυτών και το σύνολο των κρατών μελών της Ε.Ε (πλην της Μάλτας η οποία δεν συμμετέχει στον συνασπισμό). Από την ανάλυση συσχετίσεων που παρουσιάζεται στον Πίνακα 3 προκύπτει μια πολύ έντονη σχέση ανάμεσα στις άμεσες υποκινήσεις, τον μουσουλμανικό πληθυσμό και τις επιθέσεις που έχουν διεξαχθεί.

Πίνακας 3 Συσχετίσεις Άμεσων Υποκινήσεων

	Πληθυσμός Μουσουλμάνων	Σύνολο Επιθέσεων
ΑΥ Σύνολο	$\rho=0,715$	$\rho=0,687$

Συμπεραίνεται ότι, οι απειλές στοχεύουν χώρες όπου υπάρχει εντονότερο μουσουλμανικό στοιχείο συγκριτικά με άλλες, ενώ προκύπτει ότι είναι πιθανότερο οι χώρες οι οποίες έχουν στοχοποιηθεί από τα περιοδικά αυτά, να δεχθούν τρομοκρατικές επιθέσεις. Ειδικότερα πριν την πρώτη επίθεση στη Γαλλία στις 29/12/2014 σε αστυνομικό τμήμα με στόχο αστυνομικούς, είχαν προηγηθεί 4 απειλές εναντίον της σε 2 τεύχη. Ο τρόπος δε, της συγκεκριμένης επίθεσης από έναν 20χρονο μοναχικό δράστη, φαίνεται να υπακούει στις υποκινήσεις που είχαν διατυπωθεί ένα μήνα πριν στο Dabiq issue 5-Remaining and expanding (Islamic State, 2014b:37)

“You must strike the soldiers, patrons, and troops of the tawāghīt. Strike their police, security, and intelligence members. If you can kill a disbelieving American or European – especially the spiteful and filthy French – or an Australian, or a Canadian, or any other disbeliever from the disbelievers waging war against the Islamic State, then rely upon Allah, and kill him in any manner or way however it may be.”

Παρόμοιες επιθέσεις με θύματα στελέχη υπηρεσιών ασφάλειας ακολούθησαν τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2015. Σε γενικές γραμμές και μετά την έκδοση του Dabiq στις χώρες που πραγματοποιήθηκαν επιθέσεις, με εξαίρεση την Δανία, τις απειλές ακολουθούν οι επιθέσεις. Αξίζει εδώ να αναφερθεί ότι πέρα από την γενική για όλα τα κράτη απειλή που διατυπώνεται στο 11^ο τεύχος του Dabiq, τρία ακόμα κράτη έχουν στοχοποιηθεί και δεν έχουν δεχθεί επιθέσεις στο έδαφος τους κατά την τριετία 2014-2016, η Ιταλία (10), κυρίως όπως αναφέρθηκε και στην υποενότητα 5.1.2, για συμβολικούς λόγους, η Ολλανδία (2) και το Ηνωμένο Βασίλειο (4) , στο οποίο σημειώθηκαν επιθέσεις εντός του 2017.

4.2 Ο ρόλος του κράτους (κρατικοί περιορισμοί στη θρησκεία-εξωτερική πολιτική)

Στην ενότητα αυτή θα διερευνηθεί ο ρόλος του κράτους, οι γενικότερες πολιτικές καθώς και οι τάσεις που αφορούν τις θρησκευτικές πεποιθήσεις εντός των κοινωνιών των κρατών μελών της Ε.Ε. Ειδικότερα θα μελετηθεί η πιθανή επίδραση των παραγόντων αυτών στην εκδήλωση τρομοκρατικής επίθεσης καθώς και η συσχέτιση τους με άλλους παράγοντες που αφορούν την παρούσα εργασία. Για το σκοπό αυτό αναλύονται οι μεταβλητές «κρατικοί περιορισμοί στη θρησκεία» και «Συμμετοχή στο διεθνή συνασπισμό»

4.2.1 Κρατικοί περιορισμοί στη θρησκεία

Οι πολιτικές του κράτους διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση ενός κλίματος δυσαρέσκειας. Ιδιαίτερος η καταστολή απέναντι σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες επιτείνει την δυσαρέσκεια αυτών των ομάδων οι οποίες με την σειρά τους δρουν ως νέα κοινωνικά κινήματα όπως αναφέρει η della Porta σύμφωνα με τον Beck (2008). Στην έκθεση *Trends in Global Restrictions on Religion* (Pew Research Center, 2016) λαμβάνονται υπόψη 20 δείκτες οι οποίοι μεταξύ άλλων αφορούν τις προσπάθειες κάθε κυβέρνησης να περιορίσει πρακτικές συγκεκριμένων θρησκειών, το κήρυγμα, τον προσηλυτισμό καθώς και η εφαρμογή πολιτικών με στόχο μια συγκεκριμένη θρησκεία να έρθει σε προνομιακή θέση έναντι των υπόλοιπων θρησκειών. Με δεδομένο ότι η πλειοψηφία των κρατών της Ε.Ε αποτελείται από χριστιανικούς πληθυσμούς, η επιβολή αυτών των περιορισμών θεωρείται ότι έχει μεγαλύτερη επίδραση στο μουσουλμανικό στοιχείο. Στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται οι συσχετίσεις της μεταβλητής των κρατικών περιορισμών με άλλες μεταβλητές.

Πίνακας 4 Συσχετίσεις κρατικών περιορισμών

	Μουσουλμανικός πληθυσμός	Ποσοστό μουσουλμανικού πληθυσμού	Σύνολο Επιθέσεων
Δείκτης κρατικών περιορισμών	$\rho = 0,430$	$r = 0,630$	$\rho = 0,501$

Παρατηρείται ότι υπάρχει μια σαφώς μεγαλύτερη σχέση ανάμεσα στους κρατικούς περιορισμούς στην θρησκεία και το ποσοστό του μουσουλμανικού πληθυσμού που υπάρχει σε κάθε κράτος σε σύγκριση με τον μουσουλμανικό πληθυσμό σε απόλυτους αριθμούς. Παράλληλα προκύπτει ότι υπάρχει αξιοσημείωτη σχέση μεταξύ των κρατικών περιορισμών στην θρησκεία και το συνολικό αριθμό επιθέσεων ανά κράτος.

4.2.2 Εξωτερική πολιτική

Στις 3 Δεκεμβρίου 2014 στις Βρυξέλες, ύστερα από πρόσκληση του υπουργού εξωτερικών των Η.Π.Α John Kerry συναντήθηκαν 60 εταίροι κρατών, σε επίπεδο υπουργών στο πλαίσιο συγκρότησης ενός Παγκόσμιου συνασπισμού εναντίον του ISIS (U.S Department of state, 2014). Τα πεδία δράσης που καθορίστηκαν στόχευαν κυρίως στους εξής τομείς

- Υποστήριξη στρατιωτικών επιχειρήσεων, στρατιωτική εκπαίδευση και κατάρτιση
- Διακοπή της ροής ξένων μαχητών προς το ISIS
- Την διακοπή χρηματοδότησης του ISIS
- Την αντιμετώπιση της συναφούς ανθρωπιστικής κρίσης
- Την ιδεολογική απονομιμοποίηση του ISIS

Στο συνασπισμό συμμετέχουν όλες οι χώρες της Ε.Ε εκτός της Μάλτας. Αν και το μέγεθος της συμμετοχής στο συνασπισμό δεν καθορίστηκε επακριβώς, εντούτοις είναι γνωστό ότι 5 κράτη μέλη της Ε.Ε πραγματοποίησαν αεροπορικές επιδρομές εναντίον στόχων του ISIS, Γαλλία, Δανία, Βέλγιο, Ολλανδία και Ηνωμένο Βασίλειο (“The Global Coalition Against Daesh,” 2017). Για την ανάλυση στην παρούσα εργασία, η εξωτερική πολιτική της κάθε χώρας εξετάζεται υπό το πρίσμα της συμμετοχής στο διεθνή συνασπισμό. Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκε μια δίτιμη κατηγορική μεταβλητή «Συμμετοχή στο συνασπισμό» με τιμές 1=Άλλου είδους συμμετοχή και 2= Αεροπορικές επιδρομές.

Τις επιθέσεις του Σεπτεμβρίου του 2015 αλλά και αυτής του 2016 στη Νίκαια ανέλαβε το Ισλαμικό Κράτος με μήνυμα του στο διαδίκτυο το ISIS επικαλούμενο ως αιτία των επιθέσεων τη συμμετοχή της Γαλλίας στην «εκστρατεία των σταυροφόρων» εναντίον του.

Χρησιμοποιώντας τον τύπο του Jacob Cohen, Cohen’s D μελετήθηκε το μέγεθος της επίδρασης του βαθμού «Συμμετοχής στον διεθνή συνασπισμό» τόσο στο ενδεχόμενο τρομοκρατικής επίθεσης όσο και της στοχοποίησης από τα ισλαμικά έντυπα που παρουσιάζεται στον Πίνακα 5.

Πίνακας 5 Μέγεθος επίδρασης "Συμμετοχής στον συνασπισμό"

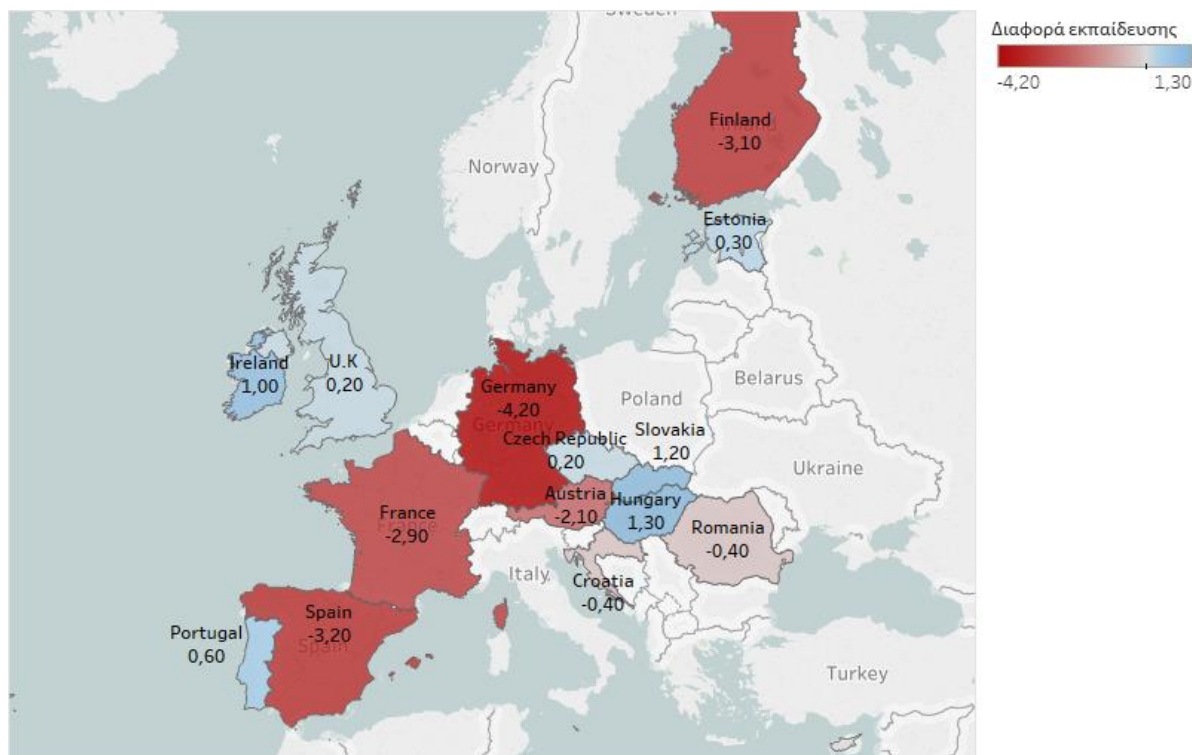
	Σύνολο Επιθέσεων	ΑΥ Σύνολο
Συμμετοχή στον συνασπισμό	Cohen’s d= 0.862	Cohen’s d= =1.212

Από την ερμηνεία των αποτελεσμάτων του Πίνακα 5 προκύπτει πως το μέγεθος της επίδρασης είναι μεγάλο στις χώρες που συμμετείχαν στις αεροπορικές επιθέσεις εναντίον του ISIS και των επιθέσεων που πραγματοποιήθηκαν στα κράτη αυτά. Ειδικότερα την περίοδο που αφορά την παρούσα ανάλυση, τρεις από τις συνολικά τέσσερις χώρες που δέχθηκαν επιθέσεις συμμετείχαν στις αεροπορικές επιθέσεις (Γαλλία, Βέλγιο και Δανία) με εξαίρεση τη Γερμανία. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι εντός του 2017 τρομοκρατικές επιθέσεις υποκινούμενες από το ISIS δέχθηκε και το Ηνωμένο Βασίλειο (Λονδίνο, Μάντσεστερ). Ουσιαστικά από τις χώρες που ενήργησαν αεροπορικές επιδρομές έως και την συγγραφή της παρούσας εργασίας μόνο στο έδαφος της Ολλανδίας δεν έχουν εκδηλωθεί παρόμοιες επιθέσεις με αυτές των υπόλοιπων χωρών.

Σε ότι αφορά δε, στις στοχοποιήσεις από τα Τζιχαντικά έντυπα Dabiq-Rumiyah παρατηρείται ότι μέγεθος της επίδρασης κατά την ερμηνεία του Sawilowsky (2009) είναι πολύ μεγάλο. Πράγματι με εξαίρεση την Ιταλία (7) η οποία δεν πραγματοποίησε αεροπορικές επιδρομές καμία άλλη χώρα δεν συγκέντρωσε πάνω από (1) άμεση απειλή εκτός από τις χώρες που εξαπέλυσαν αεροπορικές επιδρομές εναντίον του ISIS την τριετία 2014-2016.

4.3 Επίπεδο εκπαίδευσης

Ως ένας κοινωνικός παράγοντας άξιος προς μελέτη που ενδεχομένως τείνει να αυξάνει την δυσαρέσκεια καθιστώντας έτσι τα άτομα πιο ευάλωτα στην προοπτική της ριζοσπαστικοποίησης είναι το επίπεδο της εκπαίδευσης. Αν και δεν υπάρχουν επαρκή δεδομένα για την πλήρη χαρτογράφηση του επιπέδου της εκπαίδευσης στα κράτη μέλη της Ε.Ε, εντούτοις σύμφωνα με έρευνα την έκθεση Religion and Education Around the World (Pew Research Center, 2016) στο συγκεκριμένο πεδίο, δίνεται η ευκαιρία για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων. Για τον ρόλο που διαδραματίζει το επίπεδο εκπαίδευσης του μουσουλμανικού πληθυσμού στην ριζοσπαστικοποίηση και κατ' επέκταση στην συμμετοχή σε μια τρομοκρατική επίθεση ορίστηκε ως μεταβλητή η «Διαφορά εκπαίδευσης». Τα δεδομένα αφορούν την διαφορά ετών στην εκπαίδευση ανάμεσα στους μουσουλμάνους και τους υπόλοιπους μαθητές.

Εικόνα 3 Χάρτης διαφοράς εκπαίδευσης στα κράτη της Ε.Ε (Βασισμένο στο Pew Research Center, 2016)

Στον Πίνακα 6 παρουσιάζεται η συσχέτιση της μεταβλητής «Διαφορά εκπαίδευσης» με άλλες μεταβλητές. Χαρακτηριστικό σημείο αποτελεί η συσχέτιση μεταξύ του επιπέδου της εκπαίδευσης και του αριθμού συλλήψεων, αφού όπως προκύπτει όσο μεγαλύτερη είναι η ψαλίδα μεταξύ των χρόνων εκπαίδευσης τόσες περισσότερες συλλήψεις για συμμετοχή σε τρομοκρατικές υποθέσεις.

Πίνακας 6 Συσχετίσεις παράγοντα εκπαίδευσης

	Σύνολο Συλλήψεων	Democracy Index 2015	Ξένοι μαχητές
Διαφορά εκπαίδευσης	$\rho = -0,781$	$r = -0,506$	$\rho = -0,490$

Επιπρόσθετα παρατηρείται μεγάλη συσχέτιση στον βαθμό Δημοκρατίας που εμφανίζει ένα κράτος και το επίπεδο εκπαίδευσης που παρέχεται στους μουσουλμάνους μαθητές στο κράτος αυτό. Τέλος αξιοσημείωτη είναι η σχέση μεταξύ του επιπέδου της εκπαίδευσης και του αριθμού των ξένων μαχητών. Από τα ανωτέρω συμπεραίνεται πως το επίπεδο εκπαίδευσης είναι ένας παράγοντας που χρήζει περαιτέρω μελέτης καθώς, όπως προκύπτει ο ρόλος του είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην πιθανότητα ριζοσπαστικοποίησης του μουσουλμανικού πληθυσμού.

5 Παράγοντες ευαλωτότητας

5.1 Ξένοι μαχητές (Foreign Terrorist Fighters)

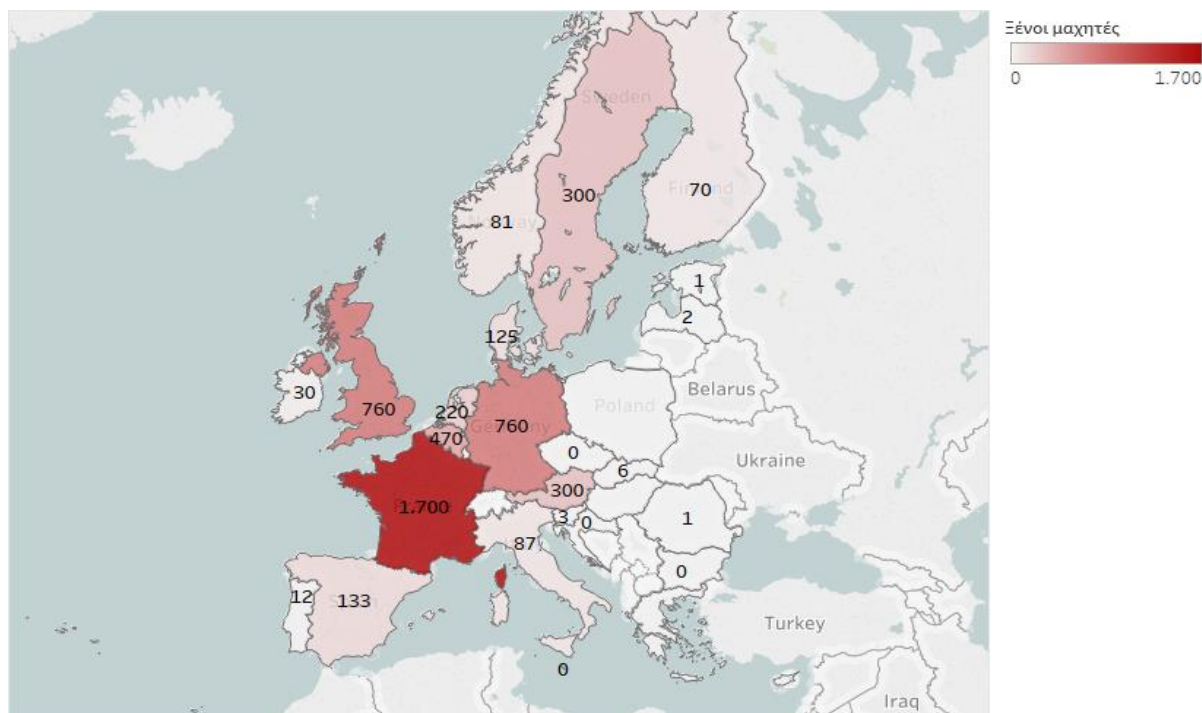
Ο όρος ξένοι μαχητές (Foreign Terrorist Fighters) αναφέρεται στα άτομα εκείνα που εθελοντικά εγκαταλείπουν τις εστίες τους και μεταβαίνουν σ' ένα ξένο κράτος προκειμένου να συμμετάσχουν σ' ένοπλες συγκρούσεις. Η απειλή για τα κράτη μέλη της Ε.Ε του φαινομένου των ξένων μαχητών καλύπτει κυρίως 4 πτυχές: α) Τα άτομα που ταξιδεύουν από τις ευρωπαϊκές χώρες στα πεδία σύγκρουσης επιδιώκοντας να γίνουν μαχητές β) Η απειλή που προκύπτει κατά την επιστροφή τους στις χώρες προέλευσης η οποία συνίσταται στην βασική στρατιωτική εκπαίδευση και την εμπειρία στα πεδία μαχών που έχουν αποκτήσει γ) Την επίδραση του φαινομένου στην κοινωνική συνοχή εντός της Ε.Ε δ) Στην απειλή που προκύπτει από τα άτομα που είτε δεν κατάφεραν να ταξιδέψουν στα πεδία των μαχών είτε αποτράπηκαν από αυτό το ταξίδι με σκοπό να αναλάβουν δράση εντός των κρατών της Ε.Ε.

Όπως υποστηρίζει η Stephanie Kaplan σύμφωνα με τον (Mendelsohn, 2011) ο κύκλος ζωής του φαινομένου περιλαμβάνει τρεις φάσεις :

- Φάση της προ-μετάβασης στο πεδίο της μάχης
- Συμμετοχή στην σύγκρουση
- Δραστηριότητα στη μετά-συγκρουσιακή περίοδο

Για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας η πρώτη και η τρίτη φάση αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες στην εκτίμηση της απειλής που διατρέχουν τα κράτη από τα οποία προέρχονται οι ξένοι μαχητές. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας των παραγόντων που οδηγούν ένα άτομο στο να λάβει αυτή την απόφαση, αλλά και στην εμπειρία που το άτομο από αυτό έχει αποκομίσει και είναι ιδιαίτερος κρίσιμες για την ανάληψη τρομοκρατικών δράσεων. Επιπρόσθετα πέραν των κοινωνικών παραγόντων που ενδέχεται να οδηγήσουν το άτομο σε μια τέτοια απόφαση, σημαντικό ρόλο στην στρατολόγηση φαίνεται να διαδραματίζει και η προπαγάνδα που αναλύθηκε στην υποενότητα 4.1.

Τα δεδομένα της μεταβλητής ελήφθησαν από την έκθεση Foreign Fighters - An Updated Assessment of the Flow of Foreign Fighters to Syria and Iraq (Soufan Group, 2015) και τις εργασίες του International Centre for Counter-Terrorism The Foreign Fighters Phenomenon in the European Union. Profiles, Threats & Policies (van Ginkel et al., 2016).

Εικόνα 4 Χάρτης Αριθμού ξένων μαχητών ανά κράτος της Ε.Ε (Βασισμένο στο Soufan Group,2015 και van Ginkel ,2016)

Στον Πίνακα 7 παρουσιάζεται το αποτέλεσμα της ανάλυσης συσχετίσεων της μεταβλητής των ξένων μαχητών με άλλες μεταβλητές. Παρατηρείται ότι υπάρχει μια πολύ μεγάλη σχέση στον αριθμό των ξένων μαχητών που εγκαταλείπουν μια χώρα για τα πεδία των μαχών και του ποσοστού του μουσουλμανικού πληθυσμού. Ουσιαστικά χώρες με ψηλότερα ποσοστά μουσουλμανικού πληθυσμού τείνουν να τροφοδοτούν με ξένους μαχητές πολύ περισσότερο από χώρες με χαμηλότερα ποσοστά.

Πίνακας 7 Συσχετίσεις Ξένων μαχητών

	Ποσοστό Μουσουλμανικού πληθυσμού	Σύνολο Επιθέσεων
Ξένοι μαχητές	$\rho = 0,669$	$\rho = 0,556$

Ταυτόχρονα παρατηρείται μεγάλη σχέση μεταξύ του αριθμού των ξένων μαχητών και του συνόλου των τρομοκρατικών ενεργειών που δέχεται μια χώρα. Τα κράτη που συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο αριθμό ξένων μαχητών είναι η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία, το Βέλγιο, η Σουηδία, η Αυστρία, η Ολλανδία, η Ισπανία και η Δανία. Τέσσερα από τα κράτη αυτά (Γαλλία, Βέλγιο, Γερμανία, Δανία) δέχθηκαν επίθεση κατά την τριετία 2014-2016 ενώ το 2017 σημειώθηκαν επιθέσεις και σε άλλα τρία (Ηνωμένο Βασίλειο, Σουηδία, Ισπανία).

5.2 Ασφάλεια

Η έννοια της ασφάλειας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την τρομοκρατία σε όλες τις εκφάνσεις της. Στην υποενοότητα αυτή θα εξεταστεί ο ρόλος της ασφάλειας ως παράγοντας ευκαιρίας για την εκδήλωση τζιχαντικής τρομοκρατικής επίθεσης. Θα εξεταστεί αν η ικανότητα των αρχών ασφάλειας σχετίζεται με την απειλή της τζιχαντικής τρομοκρατίας. Λόγω της ανυπαρξίας συγκεκριμένου δείκτη που να καθορίζει ποσοτικά το μέγεθος της ικανότητας αποτροπής τζιχαντιστικών ενεργειών, ως μεταβλητές επιλέχθηκαν ο δείκτης εσωτερικής ασφάλειας World Internal Security and Police Index 2016 (Institute for Economics and Peace, 2016), ο αριθμός στελεχών ασφάλειας στα κράτη μέλη της Ε.Ε , ο δείκτης Terrorism Index 2014 (Institute for Economics and Peace, 2014) και ο αριθμός συλλήψεων υπόπτων για τζιχαντική τρομοκρατία την τριετία 2014-2016.

5.2.1 Δείκτης εσωτερικής ασφάλειας WISPI index 2016

Ο δείκτης εσωτερικής ασφάλειας WISPI υπολογίζει την ικανότητα των αρχών κάθε χώρας να διευθετήσουν ζητήματα εσωτερικής ασφάλειας, λαμβάνοντας υπόψη 16 δείκτες μεταξύ των οποίων και ο αριθμός στελεχών που υπηρετούν στις υπηρεσίες ασφάλειας. Για την μελέτη της επίδρασης της ασφάλειας στην αποτροπή τζιχαντιστικών ενεργειών ο συνολικός δείκτης εσωτερικής ασφάλειας WISPI και ο δείκτης αριθμού στελεχών ασφάλειας θα μελετηθούν ξεχωριστά.

Πίνακας 8 Συσχετίσεις WISPI

	Σύνολο Επιθέσεων	Σύνολο Συλλήψεων	Democracy Index 2015
WISPI index 2016	$\rho=0,282$	$\rho=0,170$	$\rho=0,832$
Αριθμός στελεχών ασφάλειας	$\rho= - 0,240$	$\rho=-0,157$	$\rho=-0,547$

Τα ευρήματα της ανάλυσης παρουσιάζονται στον Πίνακα 8 . Όπως προκύπτει ο βαθμός εσωτερικής ασφάλειας δεν σχετίζεται σημαντικά με τις επιθέσεις που έχουν σημειωθεί αλλά ούτε και με τον αριθμό συλλήψεων. Εντούτοις υπάρχει ιδιαίτερα πολύ μεγάλη σχέση με τον Democracy Index γεγονός που επιτρέπει να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι χώρες που εμφανίζουν υψηλότερη βαθμολογία στον Democracy index να παρέχουν στους πολίτες τους υψηλότερη ασφάλεια. Αντιθέτως, χώρες που διαθέτουν πολύ περισσότερους ανθρώπινους πόρους στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας εμφανίζουν μια αξιοσημείωτη αρνητική σχέση στον βαθμό Δημοκρατίας. Ταυτόχρονα παρατηρείται ότι ο αριθμός των στελεχών ασφάλειας ουδεμία σχέση έχει με την ικανότητα των αρχών να προλάβουν μια τζιχαντική ενέργεια ή να προβούν σε συλλήψεις για συμμετοχή σε αυτές. Ως εκ τούτου τα συμπεράσματα της ανάλυσης καταδεικνύουν ότι η απειλή από την τζιχαντικής τρομοκρατίας δεν περιορίζεται από τις επιδόσεις των αρχών στην εμπέδωση της εσωτερικής ασφάλειας αλλά ούτε και από τους ανθρώπινους πόρους που είναι διατεθειμένοι προς τον σκοπό αυτό.

5.2.2 Τρομοκρατική δραστηριότητα

Ένας επιπρόσθετος παράγοντας που θα εξεταστεί σε αυτό το κεφάλαιο είναι η τρομοκρατική δραστηριότητα και η πιθανή σχέση της με την τζιχαντική τρομοκρατία. Η συγκεκριμένη ανάλυση έχει διττή σημασία, τόσο για να αποδειχθεί αν η εμπειρία των αρχών που αποκτάται από τις προσπάθειες να προλάβουν μια εσωτερική τρομοκρατική ενέργεια έχει επίπτωση στην πρόληψη μιας τζιχαντικής επίθεσης, όσο και για να διερευνηθεί αν ένα περιβάλλον στο οποίο επικρατεί ήδη μια αυξημένη τρομοκρατική δραστηριότητα διαμορφώνει τις κατάλληλες συνθήκες που οδηγούν ένα άτομο στο να αναλάβει δράση με σκοπό να εκτελέσει μια τζιχαντική επίθεση. Η μεταβλητή που χρησιμοποιήθηκε είναι ο Global Terrorism Index (Institute for Economics and Peace, 2014). Ο GTI δημιουργήθηκε στη βάση των δεδομένων του ιδρύματος μελετών τρομοκρατίας START. Αν και ο δείκτης ανανεώνεται κάθε χρόνο, επιλέχθηκε ο δείκτης του 2014 ώστε να αποτυπώνεται στην έρευνα η εικόνα που προϋπήρχε της τριετίας 2014-2016 καθώς δεν περιλαμβάνονται οι επιθέσεις της τζιχαντικής τρομοκρατίας.

Πίνακας 9 Συσχετίσεις Global Terrorism Index 2014

	Ξένοι μαχητές	Σύνολο επιθέσεων	Σύνολο συλλήψεων
Global Terrorism Index 2014	$\rho=0,442$	$\rho=0,107$	$r=0,199$

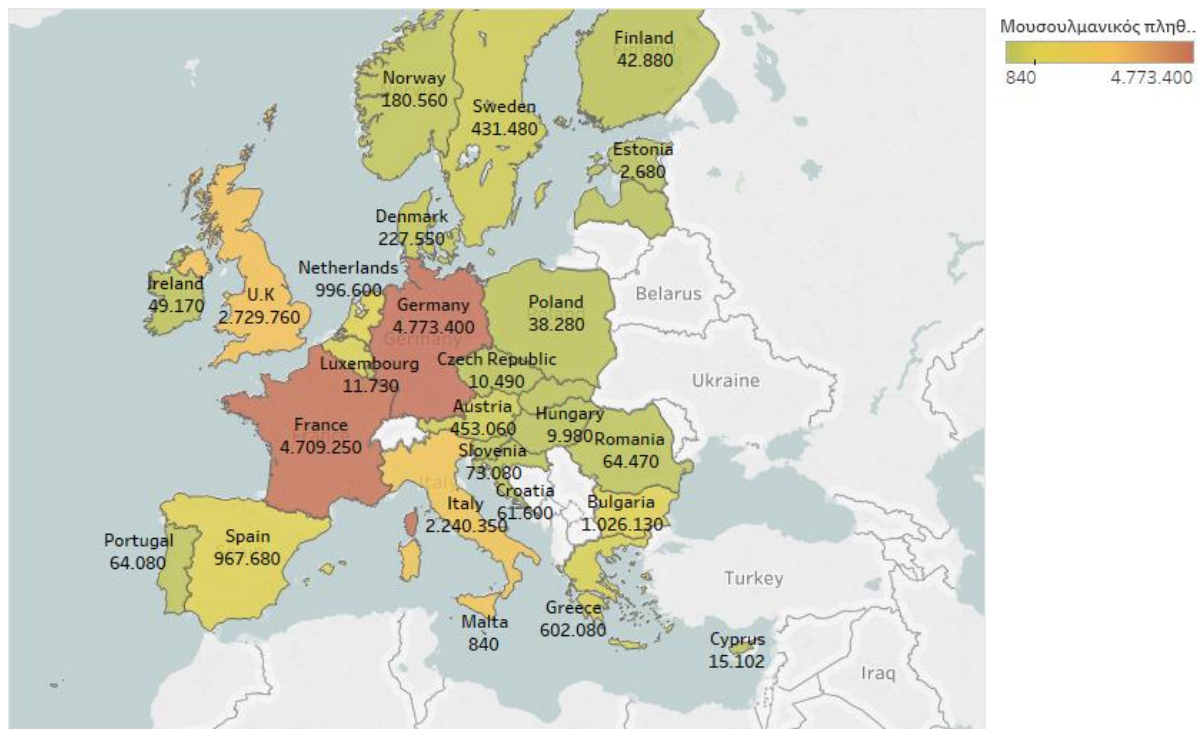
Από το αποτέλεσμα της ανάλυσης που παρουσιάζεται στον Πίνακα 9 προκύπτει ότι δεν υπάρχει εμφανή σχέση ανάμεσα στην τρομοκρατική δραστηριότητα που επικρατεί σε ένα κράτος και το ενδεχόμενο εκδήλωσης τζιχαντικής τρομοκρατικής επίθεσης. Παρ' όλα αυτά φαίνεται πως υπάρχει μια υπολογίσιμη σχέση ανάμεσα στον GTI και του αριθμού ξένων μαχητών κάθε χώρας. Εν ολίγοις, εξάγεται το συμπέρασμα ότι ο βαθμός που μια χώρα υποφέρει από το φαινόμενο της εσωτερικής κυρίως τρομοκρατίας δεν επηρεάζει την ευαλωτότητα της στο πεδίο της θρησκευτικά υποκινούμενης τρομοκρατίας, καθώς όπως φαίνεται οι δύο αυτές μορφές τρομοκρατίας δεν εμφανίζουν συσχέτιση. Επιπρόσθετα η υπόθεση ότι χώρες που εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά τρομοκρατικής δραστηριότητας θα παρουσίαζαν καλύτερες επιδόσεις στις συλλήψεις μελών που εμπλέκονται με τζιχαντική τρομοκρατία φαίνεται πως δεν ισχύει καθώς ο συντελεστής συσχέτισης των δύο αυτών μεταβλητών είναι σχετικά μικρός.

5.3 Μουσουλμανικός πληθυσμός

Στον απόηχο κάθε τζιχαντικής τρομοκρατικής επίθεσης συχνά τίθεται ως κύριο ερώτημα αν υπάρχει διασύνδεση μεταξύ του μουσουλμανικού πληθυσμού που κατοικεί στην Ευρώπη και των επιθέσεων. Φυσικά μια τέτοια γενίκευση είναι εγγενώς λανθασμένη, παρόλα αυτά το ερώτημα επανέρχεται με κάθε ευκαιρία. Δημόσιες συζητήσεις που λαμβάνουν χώρα και

απόψεις που συνδέουν την τρομοκρατία με τις προσφυγικές ροές ή τους μετανάστες 2^{ης} και 3^{ης} γενιάς επανέρχονται στο προσκήνιο με κάθε αφορμή . Σκοπός της εργασίας είναι να εντοπίσει όλους τους πιθανούς παράγοντες που συνδέονται με το φαινόμενο της τζιχαντικής τρομοκρατίας καθώς και τον βαθμό ή την ένταση αυτής της διασύνδεσης. Έτσι σε αυτή την ενότητα επιχειρείται μια ανάλυση συσχέτισης μεταξύ των δημογραφικών δεδομένων και των πτυχών που συνδέονται με την τζιχαντική τρομοκρατία. Ασφαλώς αυτή διερεύνηση δεν έχει ως σκοπό να καταδείξει τον βαθμό ενοχής της ισλαμικής ταυτότητας αλλά να εξακριβωθεί αν όντως υπάρχει ή όχι κάποιου είδους συσχέτιση.

Το σύνολο των επιθέσεων που έλαβαν χώρα στην Ευρώπη το χρονικό διάστημα 2014-2016 εκτελέστηκε από μουσουλμάνους στο θρήσκευμα, είτε από υπηκόους των χωρών που δέχθηκαν την επίθεση, είτε από άτομα βορειοαφρικανικής καταγωγής και σε κάθε περίπτωση στο όνομα του Ισλάμ. Οι μουσουλμανικές κοινότητες της Ευρώπης άλλωστε είναι η δεξαμενή από την οποία το Ι.Κ, δια της προπαγάνδας, φιλοδοξεί να αντλήσει τους επίδοξους ξένους μαχητές αλλά και τα άτομα που θα εκτελέσουν επιθέσεις στις χώρες που κατοικούν, στο όνομα του. Η ενσωμάτωση του μουσουλμανικού στοιχείου αποτελεί το σημείο κλειδί στην αναζήτηση αιτιωδών σχέσεων της ριζοσπαστικοποίησης μέρους των μουσουλμανικών κοινοτήτων. Τα άτομα που ανήκουν στις κοινότητες αυτές βιώνουν περιθωριοποίηση, διακρίσεις ενώ -όπως αποδείχθηκε και στην υποενότητα- φαίνεται να λαμβάνουν συνήθως χαμηλότερης ποιότητας εκπαίδευση (Öktem, 2014). Σύμφωνα με δεδομένα της έκθεσης Religious Diversity Around The World (Pew Research Center, 2014) ο μουσουλμανικός πληθυσμός στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπολογίστηκε ότι ανέρχεται περίπου στα 20 εκατομμύρια με μέσο όρο ηλικίας τα 32 έτη περίπου, σε αντίθεση με τον υπόλοιπο πληθυσμό που ο μέσος όρος ηλικίας είναι τα 42 έτη . Στο Παράρτημα Α παρουσιάζονται αναλυτικά οι εκτιμήσεις του μουσουλμανικού πληθυσμού για κάθε κράτος μέλος τόσο σε απόλυτους αριθμούς όσο και σε ποσοστά επί του συνολικού πληθυσμού.

Εικόνα 5 Χάρτης Μουσουλμανικού πληθυσμού (Βασισμένο στο Pew Research Center, 2014)

Η ιστορία του Ισλάμ στην Ευρώπη έχει τις απαρχές της με την κατάκτηση της Νότιας Ισπανίας τον 7^ο αιώνα από βερβέρικα φύλα που πέρασαν τα στενά του Γιβραλτάρ η οποία διήρκεσε έως τον 15^ο αιώνα. Η Σικελία και μέρη της Νότιας Ιταλία κατακτήθηκαν επίσης από αραβικά και βερβερικές φυλές από τον 9^ο έως τον 11^ο αιώνα. Σε αντίθεση με την δυτική Ευρώπη στην ανατολική και νοτιοανατολική Ευρώπη η πορεία του Ισλάμ είναι συνυφασμένη με αυτήν της Οθωμανικής αυτοκρατορίας ενώ ο χάρτης του Ισλάμ άλλαξε δραματικά μετά το τέλος του Β΄ Παγκ. Πολέμου, όταν μετανάστες από πρώην αποικίες και εργατικό προσωπικό από την Τουρκία και άλλες μουσουλμανικές χώρες κατέφθασαν στην Δυτική Ευρώπη. Ως αποτέλεσμα των διαφορετικών αυτών μετακινήσεων είναι η ποικιλομορφία των μουσουλμανικών κοινοτήτων τόσο στο δόγμα του Ισλάμ, όσο και στην εθνική και γλωσσική διαφοροποίηση που εμφανίζουν αυτές οι κοινότητες ακόμα και εντός των κρατών μελών (Schmidinger, 2012).

Παρά τους αντικειμενικούς περιορισμούς που προκύπτουν από αυτή την ποικιλομορφία ο καθηγητής πολιτικής επιστήμης Tausch (2015) σε έρευνα του εξάγει ένα γενικό συμπέρασμα σχετικά με τις τάσεις των απόψεων σχετικά με την τζιχαντιστική τρομοκρατία στις τάξεις των μουσουλμανικών κοινοτήτων σε κάποια από τα κράτη μέλη της Ε.Ε. Τα αποτελέσματα είναι χαρακτηριστικά και αν ληφθούν υπόψη δικαιολογούν την περαιτέρω ανάλυση για την συσχέτιση μεταξύ μουσουλμανικού πληθυσμού και τζιχαντιστικής τρομοκρατίας. Το αποτέλεσμα της έρευνας (Πίνακας 10) η οποία βασίστηκε σε δεδομένα του European Social Survey data, αποκαλύπτει πως ένα αξιοσημείωτο ποσοστό μουσουλμάνων που κατοικεί στις χώρες της Ε.Ε, είτε δεν απορρίπτουν ξεκάθαρα τις επιθέσεις αυτοκτονίας είτε υπό συνθήκες τις δικαιολογούν.

Πίνακας 10 Εκτιμήσεις αποδοχής επιθέσεων αυτοκτονίας μουσουλμανικού πληθυσμού (Βασισμένο σε Tausch, 2015:48-49)

Κράτος-Μέλος Ε.Ε	Ποσοστό που δεν αποκρίθηκε με σαφήνεια εναντίων των επιθέσεων αυτοκτονίας	Ποσοστό που αποκρίθηκε ότι τάσσεται υπό συνθήκες υπέρ των επιθέσεων αυτοκτονίας
Βουλγαρία	40.98	23.18
Σλοβενία	57.10	22.11
Αυστρία	36.56	18.90
Ισπανία	25.81	17.20
Γαλλία	36.00	16.00
Ηνωμένο Βασίλειο	27.08	15.63
Βέλγιο	27.67	14.47
Ελλάδα	15.58	12.76
Ολλανδία	24.19	12.56
Σουηδία	27.67	12.07
Δανία	15.38	10.14
Λουξεμβούργο	21.37	9.91
Νορβηγία	15.38	8.47
Γερμανία	14.43	7.22

Για την ανάλυση συσχέτισης μεταξύ του μουσουλμανικού πληθυσμού και της τζιχαντιστικής απειλής στα κράτη-μέλη της Ε.Ε λήφθηκαν υπόψη οι μεταβλητές «Μουσουλμανικός πληθυσμός», «Ποσοστό μουσουλμανικού πληθυσμού», «Ξένοι μαχητές», «Σύνολο επιθέσεων», «ΑΥ Σύνολο» και «Σύνολο συλλήψεων».

Τα αποτελέσματα της συσχέτισης που παρουσιάζονται στον Πίνακα 11 είναι χαρακτηριστικά. Ιδιαίτερα υψηλή συσχέτιση παρουσιάζει η μεταβλητή «Μουσουλμανικός πληθυσμός» με τη μεταβλητή «Ξένοι μαχητές» και την μεταβλητή «ΑΥ σύνολο». Ουσιαστικά χώρες που φιλοξενούν αριθμητικά μεγάλες κοινότητες μουσουλμάνων τείνουν να τροφοδοτούν το ΙΚ με υψηλούς αριθμούς ξένων μαχητών ενώ παράλληλα φαίνεται να είναι και οι χώρες οι οποίες έχουν δεχθεί τις περισσότερες απειλές από τα τζιχαντιστικά έντυπα “Dabiq” και “Rumiyah”. Πέρα όμως από τον μουσουλμανικό πληθυσμό σε απόλυτους αριθμούς, μεγάλη είναι η συσχέτιση και μεταξύ του ποσοστού του μουσουλμανικού πληθυσμού επί του συνολικού πληθυσμού και των μεταβλητών που αφορούν τους ξένους μαχητές και τις απειλές στα προπαγανδιστικά έντυπα.

Πίνακας 11 Συσχετίσεις Μουσουλμανικού πληθυσμού

	Ξένοι μαχητές	Σύνολο επιθέσεων	Σύνολο συλλήψεων	ΑΥ Σύνολο
Μουσουλμανικός πληθυσμός	$\rho=0,734$	$\rho=0,454$	$\rho=0,564$	$\rho=0,715$
Ποσοστό μουσουλμανικού πληθυσμού	$\rho=0,669$	$\rho=0,478$	$\rho=0,489$	$\rho=0,590$

Μικρότερη αλλά αξία προσοχής είναι η συσχέτιση των μεταβλητών του συνολικού πληθυσμού των μουσουλμάνων και του ποσοστού των μουσουλμάνων που κατοικούν σε μία χώρα, με τις συνολικές επιθέσεις που έχουν σημειωθεί στις χώρα αυτή καθώς και τον αριθμό των συλλήψεων για τζιχαντιστική δραστηριότητα. Σε γενικές γραμμές προκύπτει ότι τόσο ο πληθυσμός των μουσουλμάνων όσο και το ποσοστό των μουσουλμάνων επί του συνολικού πληθυσμού είναι παράγοντες που αξίζει να ληφθούν υπόψη στην εκτίμηση του κινδύνου της τζιχαντιστικής απειλής, καθώς ως φαίνεται σχετίζεται άμεσα με τους ξένους μαχητές ο οποίος αποτελεί έναν από τους παράγοντες με πολλές πτυχές επικινδυνότητας.

Αναλυτικά στον Πίνακα 12 εμφανίζονται κατά φθίνουσα σειρά οι χώρες που εμφανίζουν τους υψηλότερα ποσοστά μουσουλμάνων και τις μεγαλύτερες αριθμητικά μουσουλμανικές κοινότητες .

Πίνακας 12 Κράτη μέλη με υψηλό μουσουλμανικό πληθυσμό και υψηλό ποσοστό μουσουλμανικού πληθυσμού

Κράτος-Μέλος	Μουσουλμανικός πληθυσμός	Κράτος-Μέλος	Ποσοστό Μουσουλμανικού πληθυσμού
Γερμανία	4,773,400	Βουλγαρία	13.7%
Γαλλία	4,709,250	Γαλλία	7.5%
Ην.Βασίλειο	2,729,760	Ολλανδία	6.0%
Ιταλία	2.240.350	Βέλγιο	5.9%
Βουλγαρία	1.026.130	Γερμανία	5.8%
Ολλανδία	996.600	Αυστρία	5.4%
Ισπανία	967.680	Ελλάδα	5.3%
Βέλγιο	631.890	Σουηδία	4.6%
Ελλάδα	602.080	Ην.Βασίλειο	4.4%
Αυστρία	453.060	Δανία	4.1%

Κράτος-Μέλος	Μουσουλμανικός πληθυσμός	Κράτος-Μέλος	Ποσοστό Μουσουλμανικού πληθυσμού
Σουηδία	431.480	Ιταλία	3.7%
Δανία	227.550	Νορβηγία	3.7%

Συμπερασματικά παρατηρείται ότι εκτός από τις χώρες που δέχθηκαν επιθέσεις κατά την τριετία 2014-2016 (Γαλλία, Βέλγιο, Γερμανία, Δανία) στην λίστα με τις 12 πιο πολυπληθείς σε μουσουλμάνους χώρες, άλλες τρεις δέχθηκαν επιθέσεις εντός του 2017 (Ην.Βασίλειο, Σουηδία, Ισπανία). Ταυτόχρονα σε ότι αφορά τις χώρες που εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά μουσουλμανικού πληθυσμού και δέχθηκαν επιθέσεις παρατηρείται όμοια εικόνα με εξαίρεση την Ισπανία, την θέση της οποίας καταλαμβάνει η Νορβηγία. Κράτη-μέλη που περιλαμβάνονται στον Πίνακα 12 και δεν έχουν δεχθεί επιθέσεις είναι οι: Ιταλία, Ολλανδία, Αυστρία, Νορβηγία καθώς και η Βουλγαρία με την Ελλάδα για τις οποίες πρέπει να σημειωθεί ότι η πλειοψηφία του μουσουλμανικού πληθυσμού αποτελείται γηγενείς πολίτες.

5.4 Σχέσεις Δημοκρατίας-Τρομοκρατίας

Σε αυτή την ενότητα θα εξετασθεί ως παράγοντας ευαλωτότητας έναντι της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας το είδος του πολιτικού καθεστώτος και ειδικότερα ο βαθμός Δημοκρατίας ενός κράτους. Υποστηρίζεται ότι η Δημοκρατία σε αντίθεση με τα απολυταρχικά καθεστώτα είναι πιο ευάλωτη απέναντι στην τρομοκρατία. Προσεγγίζοντας θεωρητικά την σχέση αυτή, οι λόγοι που εδράζεται αυτή η υπόθεση είναι κυρίως τα χαρακτηριστικά που αποτελούν μια Δημοκρατία, το στοιχείο της ανεκτικότητας απέναντι στο διαφορετικό, τα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα, η ελευθερία του λόγου, οι ανοιχτές κοινωνίες και ουσιαστικά καθετί που συνιστά ένα ώριμο δημοκρατικό καθεστώς. Πέρα όμως από τους λόγους που καθιστούν την δημοκρατία ευάλωτη απέναντι στην τρομοκρατία έρχεται να προστεθεί και η ίδια η φύση της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας, που αντιτίθεται και στοχοποιεί την Δημοκρατία ως πολίτευμα μιας και έρχεται σε αντίθεση με όσα εκπροσωπεί το ριζοσπαστικοποιημένο Ισλάμ. Οι αδυναμίες των δημοκρατικών κοινωνιών, εν συγκρίσει με τα απολυταρχικά καθεστώτα, απέναντι στο φαινόμενο της τρομοκρατίας εντοπίζονται κυρίως στους παρακάτω παράγοντες α) Ελευθερία μετακινήσεων (τουρισμός, μετανάστευση) ιδιαίτερος εντός της Ε.Ε διευκολύνοντας έτσι την εξωτερική τρομοκρατία β) Ιδιωτικότητα, παράγοντας που διευκολύνει τον σχηματισμό δικτύων γ) Πληθώρα στόχων μιας και στις δημοκρατικές κοινωνίες δεν επικρατεί αστυνομοκρατία και δ) Κατοχυρωμένα συνταγματικά δικαιώματα που επιβάλλουν κανόνες στις διαδικασίες εφαρμογής των νόμων και προστασία έναντι των αστυνομικών αρχών (Schmid, 1992). Εκτός όμως από την θεωρητική προσέγγιση στην ενότητα αυτή η υπόθεση εξετάζεται και ποσοτικά προκειμένου να διαπιστωθεί η διαφαινόμενη σχέση μεταξύ τρομοκρατίας-Δημοκρατίας.

Η ευρωπαϊκή ήπειρος και ειδικότερα η περιοχή της δυτικής Ευρώπης έχει μακράιωνη παράδοση στον θεσμό της Δημοκρατίας καθώς συγκεντρώνει τα κράτη με τις διαχρονικά πιο σταθερές δημοκρατίες στον κόσμο. Προκειμένου να ποσοτικοποιηθεί αυτός ο παράγοντας ευαλωτότητας, η ανάλυση συσχέτισης βασίστηκε στην έκθεση Democracy Index 2015, Democracy in an age of anxiety (Economist Intelligence Unit, 2016). Ο δείκτης Democracy Index ως μεταβλητή στην παρούσα λαμβάνει υπόψη 5 κατηγορίες, την εκλογική διαδικασία, τα ατομικά δικαιώματα, την πολιτική κουλτούρα, την πολιτική συμμετοχή και την λειτουργία της κυβέρνησης ενώ παράλληλα βάσει της συνολικής βαθμολογίας διακρίνει τα αποτελέσματα σε 4 μορφές: Ολοκληρωμένες δημοκρατίες, ελαττωματικές δημοκρατίες, υβριδικά καθεστώτα και απολυταρχικά καθεστώτα. Στο παράρτημα Α εμφανίζονται συγκεντρωτικά οι βαθμολογίες που συγκεντρώνουν τα κράτη της Ε.Ε.

Από την ανάλυση συσχέτισης μεταβλητών που παρουσιάζονται στον Πίνακα 13 προκύπτει ότι δεν υπάρχει άμεση σχέση του βαθμού Δημοκρατίας που συγκεντρώνει ένα κράτος και των τζιχαντιστικών επιθέσεων που έχουν σημειωθεί στην επικράτεια του.

Πίνακας 13 Συσχετίσεις παράγοντα Δημοκρατίας

	Σύνολο επιθέσεων	Ξένοι μαχητές	WISPI index (2016)	Terrorism index (2014)
Democracy index (2015)	$\rho=0,184$	$\rho=0,504$	$r=0,794$	$\rho=0,388$

Παρά το γεγονός όμως ότι δεν διαφαίνεται κάποιος άμεσος κίνδυνος παρατηρείται μια σημαντική συσχέτιση μεταξύ του βαθμού Δημοκρατίας και του αριθμού ξένων μαχητών, ένας παράγοντας που όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα 5.1 είναι ανησυχητικός καθώς εμφανίζει αρκετές πτυχές επικινδυνότητας. Επιπροσθέτως αποδεικνύεται ότι κράτη που έχουν υψηλότερο βαθμό δημοκρατίας τείνουν να εμπεδώνουν στους πολίτες τους μεγαλύτερη αίσθημα εσωτερικής ασφάλειας ενώ μια πιο μικρή συσχέτιση εμφανίζεται και με τον δείκτη Τρομοκρατίας ο οποίος όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα 6.2.2 αφορά κυρίως εσωτερική τρομοκρατία.

6 Συμπεράσματα

Στην παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρήθηκε μια ανάλυση των παραγόντων που συνδέονται με την τζιχαντιστική τρομοκρατία στην Ε.Ε με σκοπό την εκτίμηση της απειλής που προκύπτει από το φαινόμενο. Στο πλαίσιο αυτό, το φαινόμενο της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας προσεγγίστηκε θεωρητικά υπό το πρίσμα της θεωρίας κοινωνικών κινήματων για τον εντοπισμό των προς μελέτη παραγόντων. Έτσι αφού οι παράγοντες κατηγοριοποιήθηκαν στην βάση του δίπολου Απειλή-Ευαλωτότητα ακολούθησε η ποσοτική ανάλυση τους.

Τα σημαντικότερα συμπεράσματα που εξήχθησαν από τις αναλύσεις είναι τα εξής κάτωθι :

- Σημαντικότερος παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση του κινδύνου της τζιχαντιστικής απειλής είναι ο παράγοντας της προπαγάνδας. Όπως αποδείχθηκε οι στοχοποιήσεις που διατυπώνονται στα ηλεκτρονικά περιοδικά που εκδίδονται από το Ισλαμικό Κράτος σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τις επιθέσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στα κράτη-μέλη της Ε.Ε. Πράγματι, με δεδομένο ότι τα αποτελέσματα των αναλύσεων έγιναν με βάση τις επιθέσεις που διενεργήθηκαν μόνο εντός της τριετίας 2014-2016 όταν από την τζιχαντιστική τρομοκρατία είχαν πληγεί μόνο 4 κράτη (Γαλλία, Βέλγιο, Δανία και Γερμανία), το έτος που ακολούθησε άλλα 2 κράτη (Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία) δέχθηκαν επίθεση που είχαν προηγουμένως στοχοποιηθεί είτε άμεσα είτε έμμεσα. Έτσι με εξαίρεση την Ιταλία και την Ολλανδία όλες οι χώρες που έχουν ειδικά στοχοποιηθεί από τα δύο αυτά περιοδικά έχουν δεχθεί επιθέσεις στο έδαφος τους.
- Η εξωτερική πολιτική που ακολουθεί το κάθε κράτος και ειδικότερα οι αεροπορικές επιδρομές εναντίον στόχων του Ι.Κ αποτελούν εξαιρετικά σημαντικό δείκτη εκτίμησης της απειλής. Η σχετική απόφαση κρατών να διενεργήσουν αεροπορικούς βομβαρδισμούς εναντίον του Χαλιφάτου, όπως προέκυψε από την ανάλυση έχει υψηλή επίδραση στο ενδεχόμενο εκδήλωσης τρομοκρατικής ενέργειας εναντίον τους. Χαρακτηριστικά επισημαίνεται ότι, από τα 5 κράτη (Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Ολλανδία, Ην.Βασίλειο) που συμμετείχαν σε αεροπορικές επιδρομές εναντίον του Ισλαμικού Κράτους 3 εξ αυτών (Βέλγιο, Δανία, Γαλλία) δέχθηκαν επίθεση την περίοδο που αφορά την έρευνα, ενώ ακόμα 1 (Ην.Βασίλειο) δέχθηκε επίθεση εντός του 2017.
- Αναφορικά με τους ξένους μαχητές, αποδείχθηκε ότι ο αριθμός που κάθε κράτος τροφοδοτεί το Ισλαμικό Κράτος με μαχητές σχετίζεται σε υψηλό βαθμό από το πληθυσμό μουσουλμάνων που κατοικούν στο κράτος αυτό. Ταυτόχρονα συμπεραίνεται πως υπάρχει μια αξιοσημείωτη σχέση μεταξύ του αριθμού των ξένων μαχητών και των συνολικών επιθέσεων. Συγκεκριμένα επισημαίνεται ότι από τις συνολικά 9 χώρες που εμφάνισαν τριψήφιο αριθμό ξένων μαχητών, 4 εξ αυτών δέχθηκαν επιθέσεις κατά την τριετία που μελετήθηκε στην εργασία και 3 εντός του 2017. Με δεδομένο ότι ο κίνδυνος από τους ξένους μαχητές εντοπίζεται τόσο στο προ-μεταβατικό στάδιο αλλά κυρίως στο στάδιο μετά την επιστροφή τους από τα πεδία των συγκρούσεων, οι άλλες 2 χώρες που

συγκέντρωσαν τριψήφιους αριθμούς ξένων μαχητών, Ολλανδία και Αυστρία ενδέχεται να αντιμετωπίσουν κίνδυνο τζιχαντιστικών επιθέσεων. Ειδικότερα αναφέρεται ότι από την Αυστρία αποχώρησαν 300 ξένοι μαχητές αριθμός που αναλογικά με τον πληθυσμό (1/27.966) της αντιστοιχεί περίπου στο ποσοστό του Βελγίου (1/ 22.787) και από την Ολλανδία 220 με ποσοστό επί του πληθυσμού (1/75.000) λίγο χαμηλότερο από αυτό του Ην. Βασιλείου (1/81.361).

- Σε ότι αφορά τον παράγοντα του μουσουλμανικό πληθυσμού στα κράτη της Ε.Ε τα αποτελέσματα της ανάλυσης είναι χαρακτηριστικά. Αποδείχτηκε ότι υπάρχει ισχυρή συσχέτιση μεταξύ του μουσουλμανικό πληθυσμού ενός κράτους, τόσο σε απόλυτους αριθμούς όσο και ποσοστά επί του γενικού συνόλου και του αριθμού ξένων μαχητών ενώ μια πιο μέτρια σχέση παρατηρήθηκε και με τον αριθμό των επιθέσεων.
- Εξετάζοντας την έννοια της ασφάλειας τα αποτελέσματα των σχετικών αναλύσεων κατέδειξαν ότι η απειλή της τζιχαντικής τρομοκρατίας δεν περιορίζεται από τις επιδόσεις των αρχών στην εμπέδωση της εσωτερικής ασφάλειας αλλά ούτε και από τους ανθρώπινους πόρους που είναι διατεθειμένοι προς τον σκοπό αυτό.

Επιπροσθέτως επισημαίνεται ότι, επιπλέον των μεταβλητών που συμπεριλήφθησαν στην παρούσα εργασία, συγκεντρώθηκαν και αναλύθηκαν 2 ακόμη μεταβλητές οι οποίες ένεκα του γεγονότος ότι από την ανάλυση τους δεν πρόέκυψαν συμπεράσματα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον δεν κρίθηκε σκόπιμη η παρουσίαση τους. Οι μεταβλητές αυτές αφορούσαν τις κοινωνικές εχθροπραξίες με κίνητρο τις θρησκευτικές επιθέσεις που λαμβάνουν χώρα στα κράτη μέλη της Ε.Ε και ο αριθμός των μουσουλμανικών τόπων λατρείας ως χώρος στρατολόγησης ξένων μαχητών. Παράλληλα καταβλήθηκε προσπάθεια συγκέντρωσης δεδομένων που αφορούν την οικονομική κατάσταση του μουσουλμανικού πληθυσμού, τα επίπεδα ανεργίας καθώς και του αριθμού μουσουλμάνων στις φυλακές της Ε.Ε ως παράγοντες που αφορούν την ενσωμάτωση στο ευρωπαϊκό κεκτημένο, με αρνητικό αποτέλεσμα. Οι δυσκολίες ανεύρεσης σχετικών δεδομένων οφείλεται κυρίως τόσο στη νομοθεσία πολλών κρατών που απαγορεύουν τη δημιουργία τράπεζας δεδομένων στη βάση των θρησκευτικών πεποιθήσεων όσο και στην απουσία αντίστοιχων ερευνών.

Εκ των ανωτέρω εγείρεται αναμφίβολα η ανάγκη επέκτασης της έρευνας, τόσο με την επικαιροποίηση των μεταβλητών όσο και με τον εμπλουτισμό τους, ιδιαιτέρως προς την κατεύθυνση που αναφέρθηκε προηγουμένως είτε σε ακαδημαϊκό επίπεδο είτε σε επίπεδο υπηρεσιών και ερευνητικών κέντρων με αντικείμενο το φαινόμενο της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας.

Κατάλογος πηγών

- Beck, C. J. (2008). The Contribution of Social Movement Theory to Understanding Terrorism. *Sociology Compass*, 25(10), 1565–1581.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd). Lawrence Erlbaum Associates.
- Cook, D. (2005). *Understanding Jihad*. Berkeley, California: University of California Press, 1-3.
- Dalacoura, K. (2006). Islamist terrorism and the Middle East democratic deficit: political exclusion, repression and the causes of extremism. *Democratization*, 13(3), 508–525.
- Database Scope. (n.d.). Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://www.rand.org/nsrd/projects/terrorism-incidents/about/definitions.html>. Πρόσβαση 29/9/2017
- Economist Intelligence Unit. (2016). *Democracy Index 2015 Democracy in an age of anxiety*. London. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://dataspace.Princeton.edu/jspui/bitstream/88435/dsp017p88ck01w/1/EIU-Democracy-Index-2015.pdf> . Πρόσβαση 13/7/2017
- Esposito, J. L. (2002). *Unholy war Terror in the Name of Islam*. New York: Oxford University Press, Inc, (38-40)
- Europol. (2015). *TE-SAT 2015. European Union Terrorism Situation and Trend Report 2015*. The Hague. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://doi.org/10.2813/15346>. Πρόσβαση 14/7/2017
- Europol. (2016). *European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT)2016*. The Hague. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://doi.org/10.2813/525171> Πρόσβαση 14/7/2017
- Europol. (2017). *European union terrorism situation and trend report (TE-SAT) 2017*. The Hague. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://doi.org/10.2813/237471> Πρόσβαση 14/7/2017
- Gunning, J. (2009). Social movement theory and the study of terrorism. In R. Jackson, M. Breen Smyth, & J. Gunning (Eds.), *Critical Terrorism Studies: A new research agenda* (pp. 156–177). Oxon: Routledge.
- Gurr, T. R. (1970). *Why Men Rebel*. New Jersey: Princeton University Press, (11).
- Heywood, A. (2011). *Global politics*. Hampshire: Palgrave Macmillan, (288-289).
- Hoffman, B. (1995). “Holy terror”: The implications of terrorism motivated by a religious imperative. *Studies in Conflict & Terrorism*, 18(4), 271–284.
- IBM Analytics. (2017). IBM SPSS. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://www.ibm.com/analytics/us/en/technology/spss/>
- Institute for Economics and Peace. (2014). *Global terrorism index 2014*. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Global-Terrorism-Index-Report-2014.pdf> . Πρόσβαση 1/8/2017

- Institute for Economics and Peace. (2016). *World Internal Security and Police Index 2016*. Διαθέσιμο στην διεύθυνση http://wispindex.org/sites/default/files/downloadables/WISPI_Report_EN_WEB_0.pdf Πρόσβαση 12/7/2017
- Islamic State. (2014a, October). The failed crusade. *Dabiq Magazine*, (4), 1–56. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://clarionproject.org/docs/islamic-state-isis-magazine-Issue-4-the-failed-crusade.pdf>. Πρόσβαση 3/7/2017
- Islamic State. (2014b, November). Remaining and Expanding. *Dabiq Magazine*, (5), 1–40. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://clarionproject.org/docs/isis-isil-islamic-state-magazine-issue-5-remaining-and-expanding.pdf> Πρόσβαση 3/7/2017
- Islamic State. (2015a, February). From Hypocrisy to Apostasy. *Dabiq Magazine*, 7, 1–83. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://clarionproject.org/docs/islamic-state-dabiq-magazine-issue-7-from-hypocrisy-to-apostasy.pdf> . Πρόσβαση 3/7/2017
- Islamic State. (2015b, September). From the Battle of Al-Ahزاب to the War of Coalitions. *Dabiq Magazine*, (11), 1–66. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://clarionproject.org/wp-content/uploads/Issue%2011%20-%20From%20the%20battle%20of%20Al-Ahزاب%20to%20the%20war%20of%20coalitions.pdf>. Πρόσβαση 3/7/2017
- Mendelsohn, B. (2011). Foreign Fighters—Recent Trends. *Orbis*, 55, 189–202.
- National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START). (2017). Global Terrorism Database [gtd_13to16_0617dist]. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://www.start.umd.edu/gtd>. Πρόσβαση 29/6/2017
- Nesser, P. (2017). Studies in Conflict & Terrorism Chronology of Jihadism in Western Europe 1994–2007: Planned, Prepared, and Executed Terrorist Attacks, (924-945).
- Neumann, P. R. (2014). *The New Jihadism A Global Snapshot*. London. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://icsr.info/wp-content/uploads/2014/12/ICSR-REPORT-The-New-Jihadism-A-Global-Snapshot.pdf> . Πρόσβαση 30/6/2017
- NVivo 11 for Windows. (2017). QSR International. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://www.qsrinternational.com/nvivo-product/nvivo11-for-windows> .Πρόσβαση 2/7/2017
- Oberschall, A. (2004). Explaining Terrorism: The Contribution of Collective Action Theory. *Sociological Theory*, 22(1), 26–37.
- Öktem, K. (2014). Counting Muslims: Censuses, Categories, Policies and the Construction of Islam in Europe. In Jørgen S. Nielsen, Samim Akgönül, Ahmet Alibašić, & Egdūnas Račius (Eds.), *Yearbook of Muslims in Europe* (Vol. 1–19). Leiden: Brill.
- Pew Research Center. (2014). *Religious Diversity Around The World*. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://www.pewforum.org/2014/04/04/global-religious-diversity/>. Πρόσβαση 29/6/2017
- Pew Research Center. (2016). *Religion and Education Around the World*. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://www.pewforum.org/2016/12/13/religion-and-education-around-the-world/>.Πρόσβαση 5/7/2017
- Rapoport, D. C. (2002). The Four Waves of Rebel Terror and September 11. *Anthropoetics*,

8(1).

- Sawilowsky, S. S. (2009). New effect size rules of thumb. *Journal of Modern Applied Statistical Method*, 8(2), 597–599.
- Schmid, A. P. (1992). Terrorism and democracy. *Terrorism and Political Violence*, 4(4), 14–25.
- Schmidinger, T. (2012). Islam, Migration, and the Muslim Communities in Europe: History, Legal Framework, and Organizations. In V. Dzihic & T. Schmidinger (Eds.), *Looming shadows: migration and integration at a time of upheaval* (pp. 99–122). Center for Transatlantic Relations SAIS.
- Soufan Group. (2015). *Foreign Fighters - An Updated Assessment of the Flow of Foreign Fighters to Syria and Iraq*. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://doi.org/10.3929/ethz-a-010144347>. Πρόσβαση 7/7/2017
- Stone, M. (2016, March 9). Terror Threat To Europe “Highest For 10 Years.” *Sky News*. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://news.sky.com/story/terror-threat-to-europe-highest-for-10-years-10197698>. Πρόσβαση 7/8/2017
- Tableau. (n.d.). Business Intelligence and Analytics | Tableau Software. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://www.tableau.com/>. Πρόσβαση 9/8/2017
- Taleb, N. N. (2007). *The black swan: The impact of the highly improbable*. New York: Random House.
- Tausch, A. (2015). Estimates on the global threat of islamic state terrorism in the face of 2015 Paris and Copenhagen attacks. *Middle East Review of International Affairs*, 19(1), 37–58.
- The Global Coalition Against Daesh. (2017). Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://theglobalcoalition.org/en/partners/>. Πρόσβαση 19/8/2017
- The Islamic State’s (ISIS, ISIL) Magazine | Clarion Project Clarion Project. (n.d.). Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://clarionproject.org/islamic-state-isis-isil-propaganda-magazine-dabiq-50/>. Πρόσβαση 5/7/2017
- Trends in Global Restrictions on Religion. (2016). Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://www.pewforum.org/2016/06/23/trends-in-global-restrictions-on-religion/>. Πρόσβαση 27/7/2017
- U.S Department of state. (2014). Joint Statement Issued by Partners at the Counter-ISIL Coalition Ministerial Meeting. Washington D.C: U.S Department of State. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/ps/2014/12/234627.html>. Πρόσβαση 5/8/2017
- van Ginkel, B., Boutin, B., Chauzal, G., Dorsey, J., Jegerings, M., Paulussen, C., ... Zavagli, S. (2016). *The Foreign Fighters Phenomenon in the European Union. Profiles, Threats & Policies*. (B. van Ginkel & E. Entenmann, Eds.). The Hague.
- Wiktorowicz, Q. (2004). Islamic Activism and Social Movement Theory. In Q. Wiktorowicz (Ed.), *Islamic Activism and Social Movement Theory approach* (pp. 1–36). Bloomington: Indiana University Press.

Κατσής, Α., Σιδερίδης, Γ., & Εμβαλωτής, Α. (2010). *Στατιστικές μέθοδοι στις κοινωνικές επιστήμες*. Τόπος.

Παράρτημα Α

Κράτη-Μέλη	Ποσοστό μουσουλμανικού πληθυσμού	Μουσουλμανικός πληθυσμός	Δείκτης κρατικών περιορισμών	Ξένοι μαχητές	Διαφορά εκπαίδευσης	Αριθμός στελεχών ασφάλειας	WISPI Δείκτης εσωτερικής ασφάλειας	Democracy Index 2015	Terrorism Index 2014	Συμμετοχή στον συνασπισμό
Austria	5.4%	453060	3.4	300	-2.1	0.770	0.850	8.54	0.24	1
Belgium	5.9%	631890	3.5	470	-	0.710	0.793	7.93	0.53	2
Bulgaria	13.7%	1026130	5.5	0	-	0.985	0.678	7.14	2.58	1
Croatia	1.4%	61600	1.4	0	-0.4	0.939	0.762	6.93	0.23	1
Cyprus	1.8%	15102	2.6	-	-	0.736	0.733	7.53	2.30	1
Czech Republic	0.1%	10490	2.5	0	0.2	0.875	0.772	7.94	0.81	1
Denmark	4.1%	227550	3.5	125		0.648	0.859	9.11	0.19	2

Estonia	0.2%	2680	1.4	1	0.3	0.967	0.805	7.85	0.16	1
Finland	0.8%	42880	1.3	70	-3.1	0.674	0.864	9.03	0.00	1
France	7.5%	4709250	4.4	1700	-2.9	0.773	0.775	7.92	2.67	2
Germany	5.8%	4773400	3.4	760	-4.2	0.778	0.848	8.64	1.02	1
Greece	5.3%	602080	4.4	-	-	0.783	0.684	7.45	4.73	1
Hungary	0.1%	9980	2.8	-	1.3	0.541	0.661	6.84	0.07	1
Ireland	1.1%	49170	0.8	30	1.0	0.841	0.818	8.85	3.09	1
Italy	3.7%	2240350	2.3	87	-	0.724	0.723	7.98	2.55	1
Latvia	0.1%	2250	2.1	2	-	0.934	0.705	7.37	0.00	1
Luxembourg	2.3%	11730	1.5	6	-	-	-	8.88	-	1
Malta	0.2%	840	1.0	0	-	-	-	8.39	-	-
Netherlands	6.0%	996600	1.4	220	-	0.707	0.840	8.92	0.58	2

Norway	3.7%	180560	2.6	81	-	0.658	0.832	9.93	3.57	1
Poland	0.1%	38280	2.8	-	-	0.848	0.775	7.09	0.00	1
Portugal	0.6%	64080	0.9	12	0.6	0.909	0.781	7.79	0.23	1
Romania	0.3%	64470	2.8	1	-0.4	0.835	0.689	6.68	0.00	1
Slovakia	0.2%	10920	3.4	6	1.2	0.945	0.766	7.29	0.00	1
Slovenia	3.6%	73080	1.0	3	-	0.910	0.812	7.57	0.00	1
Spain	2.1%	967680	3.0	133	-3.2	0.854	0.787	8.30	1.84	1
Sweden	4.6%	431480	2.4	300	-	0.611	0.830	9.45	1.07	1
U.K	4.4%	2729760	1.6	760	0.2	0.654	0.781	8.31	5.17	2
Σύνολο	-	20427342	-	5067	-	-	-	-	-	-

Πηγές:

Pew Research Center. (2014). *Religious Diversity Around The World*. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://www.pewforum.org/2014/04/04/global-religious-diversity/>. Πρόσβαση 29/6/2017

Pew Research Center. (2016). *Religion and Education Around the World*. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://www.pewforum.org/2016/12/13/religion-and-education-around-the-world/>. Πρόσβαση 5/7/2017

The Soufan Group. (2015). *Foreign Fighters - An Updated Assessment of the Flow of Foreign Fighters to Syria and Iraq*. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://doi.org/10.3929/ethz-a-010144347>. Πρόσβαση 7/7/2017

van Ginkel, B., Boutin, B., Chauzal, G., Dorsey, J., Jegerings, M., Paulussen, C., ... Zavagli, S. (2016). *The Foreign Fighters Phenomenon in the European Union. Profiles, Threats & Policies*. (B. van Ginkel & E. Entenmann, Eds.). The Hague.

Institute for Economics and Peace. (2016). *World Internal Security and Police Index 2016*. Διαθέσιμο στην διεύθυνση http://wispiindex.org/sites/default/files/downloadables/WISPI_Report_EN_WEB_0.pdf Πρόσβαση 12/7/2017

Institute for Economics and Peace. (2014). *Global terrorism index 2014*. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Global-Terrorism-Index-Report-2014.pdf> . Πρόσβαση 1/8/2017

Economist Intelligence Unit. (2016). *Democracy Index 2015 Democracy in an age of anxiety*. London. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://dataspace.Princeton.edu/jspui/bitstream/88435/dsp017p88ck01w/1/EIU-Democracy-Index-2015.pdf> . Πρόσβαση 13/7/2017

The Global Coalition Against Daesh. (2017). Διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://theglobalcoalition.org/en/partners/>. Πρόσβαση 19/8/2017

Παράρτημα Β

Δεδομένα συλλήψεων και επιθέσεων την χρονική περίοδο 2014-2016

Χώρα	2014		2015		2016		Σύνολα ανά Χώρα	
	Επιθέσεις	Συλλήψεις	Επιθέσεις	Συλλήψεις	Επιθέσεις	Συλλήψεις	Σύνολο Επιθέσεων	Σύνολο Συλλήψεων
Austria	0	30	0	48	0	30	0	108
Belgium	1	71	0	60	4	62	5	193
Boulgaria	0	21	0	21	0	5	0	47
Croatia	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyprus	0	0	0	1	0	0	0	1
Czech Republic	0	1	0	1	0	1	0	3
Denmark	0	1	2	0	0	8	2	9
Estonia	0	0	0	2	0	0	0	2
Finland	0	4	0	3	0	0	0	7
France	1	188	14	377	5	429	20	994
Germany	0	16	1	21	4	25	5	62
Greece	0	0	0	0	0	15	0	15
Hungary	0	0	0	0	0	0	0	0
Ireland	0	0	0	0	0	1	0	1
Italy	0	11	0	40	0	28	0	79
Latvia	0	0	0	0	0	0	0	0
Lithuania	0	0	0	0	0	0	0	0
Luxembourg	0	1	0	0	0	0	0	1
Malta	0	0	0	0	0	0	0	0
Netherlands	0	17	0	20	0	36	0	73
Poland	0	0	0	4	0	5	0	9
Portugal	0	0	0	0	0	0	0	0
Romania	0	0	0	11	0	1	0	12
Slovakia	0	0	0	0	0	0	0	0
Slovenia	0	0	0	0	0	1	0	1
Spain	0	34	0	75	0	69	0	178
Sweden	0	0	0	3	0	2	0	5
U.K	0	0	0	0	0	0	0	0
Σύνολα ανά έτος	2	395	17	687	13	718	32	1800

Πηγές:

Europol. (2015). *TE-SAT 2015. European Union Terrorism Situation and Trend Report 2015*. The Hague. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://doi.org/10.2813/15346>. Πρόσβαση 14/7/2017

Europol. (2016). *European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT)2016*. The Hague. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://doi.org/10.2813/525171> Πρόσβαση 14/7/2017

Europol. (2017). *European union terrorism situation and trend report (TE-SAT) 2017*. The Hague. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://doi.org/10.2813/237471> Πρόσβαση 14/7/2017

Παράρτημα Γ

Αναφορές, Έμμεσες υποκινήσεις και Άμεσες υποκινήσεις που διατυπώθηκαν στα περιοδικά Dabiq-Rumiyah την περίοδο 2014-2016¹

Κράτη	ΣΥΝΟΛΟ 2014			ΣΥΝΟΛΟ 2015			ΣΥΝΟΛΟ 2016			Σύνολο		
	Αναφορές	EY	AY	Αναφορές	EY	AY	Αναφορές	EY	AY	Αναφορές	EY	AY
Austria	1	0	0	3	0	1	0	0	0	4	0	1
Belgium	0	0	0	15	2	5	20	0	1	35	2	6
Bulgaria	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Croatia	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Cyprus	0	0	0	2	0	1	0	0	0	2	0	1
Czech Republic	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Denmark	0	0	0	10	1	3	3	0	0	13	1	3
Estonia	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Finland	0	0	0	1	0	1	4	1	0	5	1	1
France	16	0	5	53	2	8	41	0	2	110	2	15
Germany	3	0	1	12	0	2	6	0	0	21	0	3
Greece	0	0	0	3	1	1	1	0	0	4	1	1
Hungary	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1

¹ Η ανάλυση των περιοδικών έγινε με τη χρήση του λογισμικού NVivo 11. Για τον εντοπισμό των αναφορών στα κράτη της Ε.Ε έγινε αναζήτηση στο περιεχόμενο των περιοδικών της ονομασίας του κράτους, του επιθέτου καθώς και των 5 σημαντικότερων πόλεων με εξαίρεση την Γαλλία, την Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο όπου αναζητήθηκαν 7-8 πόλεις (Π.χ. Germany German Berlin Hamburg Munich Koln Frankfurt Stuttgart Dusseldorf Dortmund). Κατόπιν στις παραγράφους που εμφανίζονταν οι αναφορές έγινε αναζήτηση για διατυπωμένες άμεσες ή έμμεσες υποκινήσεις που προτρέπουν στην εκδήλωση τρομοκρατικής επίθεσης

Κράτη	ΣΥΝΟΛΟ 2014			ΣΥΝΟΛΟ 2015			ΣΥΝΟΛΟ 2016			Σύνολο		
Ireland	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Italy	19	0	4	15	5	2	21	5	1	55	10	7
Latvia	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Luxembourg	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Malta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Netherlands	0	0	0	2	0	2	1	0	0	3	0	2
Norway	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Poland	0	0	0	2	0	1	0	0	0	2	0	1
Portugal	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Romania	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Slovakia	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Slovenia	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Spain	4	2	0	7	1	1	2	0	0	13	3	1
Sweden	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
U.K	9	0	1	55	0	2	38	0	1	102	0	4
ΣΥΝΟΛΟ	52	2	11	194	12	44	137	6	5	383	20	60

Παράρτημα Δ

Συνοπτική περιγραφή των επιθέσεων της περιόδου 2014-2016 στα κράτη-μέλη της Ε.Ε

Ημερομηνία	Χώρα	Περιοχή	Περιγραφή επίθεσης	Οργάνωση	Υπηκοότητα και καταγωγή Δραστών	Ηλικία Δραστών	Φύλο Δραστών
24/5/2014	Βέλγιο	Βρυξέλλες	Ένας άνδρας εισβάλλει στο Εβραϊκό Μουσείο των Βρυξελών και σκοτώνει 4 ανθρώπους	ISIL	Γαλλική - Αλγερινή	29	Άρρεν
21/12/2014	Γαλλία	Τουρ	Άνδρας (προσφάτως ασπασμένος του Ισλάμ) επιτέθηκε σε Αστυνομικό Τμήμα με μαχαίρι τραυματίζοντας 3 αστυνομικούς.	Μοναχικός δράστης (τζιχαντιστής-εξτρεμιστής)	Γαλλική- (Αφρικανική καταγωγή)	20	Άρρεν
7/1/2015	Γαλλία	Παρίσι	Δύο άνδρες σκοτώνουν 12 ανθρώπους και τραυματίζουν 8 στα γραφεία του σατιρικού περιοδικού Charlie Hebdo	al-Qaeda AP	Γαλλική - Αλγερινή		Άρρεν
8/1/2015	Γαλλία	Παρίσι	Άνδρας πυροβόλησε και σκότωσε μία τροχονόμο σε πρόστιο του Παρισιού	Μοναχικός λύκος (τζιχαντιστής-εξτρεμιστής)	Γαλλική	33	Άρρεν
9/1/2015	Γαλλία	Παρίσι	Άνδρας κράτησε όμηρους σε σουπερ μάρκετ, σκοτώνοντας 4 άτομα, πριν σκοτωθεί από αστυνομικά πυρά.				
3/2/2015	Γαλλία	Νίκαια	Άτομο τραυμάτισε 3 στρατιώτες σε περιπολία έξωθεν της Εβραϊκής Κοινότητας.	Μοναχικός δράστης (τζιχαντιστής-εξτρεμιστής)	-	-	-
14/2/2015	Δανία	Κοπεγχάγη	Άνδρας άνοιξε πυρ κατά ατόμων σε εκδήλωση "Art, Blasphemy and Freedom of Expression", 1 άτομο σκοτώθηκε και 3 αστυνομικοί τραυματίστηκαν	Μοναχικός δράστης (τζιχαντιστής-εξτρεμιστής)	-	-	Άρρεν
15/2/2015	Δανία	Κοπεγχάγη	Άνδρας πυροβόλησε και σκότωσε άνδρα ασφαλείας, τραυμάτισε 2 αστυνομικούς έξωθεν της κεντρικής Συναγωγής κατά τη διάρκεια εορτασμού. Ο δράστης σκοτώθηκε από αστυνομικούς λίγες ώρες αργότερα	Μοναχικός δράστης (τζιχαντιστής-εξτρεμιστής)			

17/9/2015	Γερμανία	Βερολίνο	Ένοπλος με μαχαίρι επιτέθηκε σε γυναίκα αστυνομικό τραυματίζοντας την, ενώ ο ίδιος σκοτώθηκε από πυρά άλλου αστυνομικού	Μοναχικός δράστης (τζιχαντιστής-εξτρεμιστής)	Ιρακινή		Άρρεν
26/6/2015	Γαλλία	Λυόν	Άνδρας επιτέθηκε σε χημικό εργοστάσιο. Πριν από αυτό αποκεφάλισε έναν άνδρα και κρέμασε το κεφάλι του στον φράχτη του εργοστασίου	Μοναχικός δράστης (τζιχαντιστής-εξτρεμιστής)	-	35	Άρρεν
21/8/2015	Γαλλία		Άνδρας βαριά οπλισμένος έτοιμος να επιτεθεί σε τρένο με δρομολόγιο Άμστερνταμ - Παρίσι. Ένας άνδρας τραυματίστηκε σοβαρά. Οι επιβάτες απέτρεψαν την επίθεση.	Μοναχικός δράστης (τζιχαντιστής-εξτρεμιστής)	Μαροκινή	-	Άρρεν
13/11/2015	Γαλλία	Παρίσι	Έκρηξη από βομβιστή αυτοκτονίας στην πύλη D κοντά στο Stade de France κατά τη διάρκεια ποδοσφαιρικού αγώνα	ISIL	Γαλλική - Βελγική	-	Άρρεν
13/11/2015	Γαλλία	Παρίσι	Ένοπλοι άνοιξαν πυρ σε εστιατόρια στο Παρίσι		Γαλλική - Βελγική	-	Άρρεν
13/11/2015	Γαλλία	Παρίσι	Έκρηξη από βομβιστή αυτοκτονίας στην πύλη H κοντά στο Stade de France κατά τη διάρκεια ποδοσφαιρικού αγώνα		Γαλλική - Βελγική	-	Άρρεν
13/11/2015	Γαλλία	Παρίσι	Ένοπλοι άνοιξαν πυρ σε καφετέριες στο Παρίσι		Γαλλική - Βελγική	-	Άρρεν
13/11/2015	Γαλλία	Παρίσι	Ένοπλοι άνοιξαν πυρ σε bar στο Παρίσι		Γαλλική - Βελγική	-	Άρρεν
13/11/2015	Γαλλία	Παρίσι	Έκρηξη από βομβιστή αυτοκτονίας σε εστιατόριο στο Παρίσι.		Γαλλική - Βελγική	-	Άρρεν
13/11/2015	Γαλλία	Παρίσι	Τρεις βομβιστές αυτοκτονίας άνοιξαν πυρ σε θέατρο και κράτησαν ομήρους για 2 ώρες .		Γαλλική - Βελγική	-	Άρρεν
13/11/2015	Γαλλία	Παρίσι	Έκρηξη από βομβιστή αυτοκτονίας κοντά στο Stade de France κατά τη διάρκεια ποδοσφαιρικού αγώνα		Γαλλική - Βελγική	-	Άρρεν
7/1/2016	Γαλλία	Παρίσι	Άνδρας που φορούσε γιλέκο αυτοκτονίας προσπάθησε να μπει σε Αστυνομικό Τμήμα και τον σκότωσαν		Μοναχικός λύκος (τζιχαντιστής-εξτρεμιστής)	-	-

11/1/2016	Γαλλία	Μασσαλία	Καθηγητής εβραϊκής καταγωγής, μαχαιρώθηκε από άνδρα.	Μοναχικός δράστης (τζιχαντιστής-εξτρεμιστής)	-	15	Άρρεν
26/2/2016	Γερμανία	Ανόβερο	Ένα κορίτσι μαχαιρώσε και τραυμάτισε σοβαρά αστυνομικό.	ISIL	Γερμανική-Μαροκινή	15	Θήλυ
22/3/2016	Βέλγιο	Βρυξέλλες	2 βομβιστές αυτοκτονίας ενεργοποίησαν εκρηκτικά στο αεροδρόμιο Zaventem.	ISIL			Άρρεν
22/3/2016	Βέλγιο	Βρυξέλλες	1 βομβιστής αυτοκτονίας ενεργοποίησε εκρηκτικά στο σταθμό μετρό Maelbeek.	ISIL	-	-	Άρρεν
13/6/2016	Γαλλία	Magnanville	Άνδρας κράτησε όμηρους μία οικογένεια. Η γυναίκα και ο άνδρας μαχαιρώθηκαν μέχρι θανάτου, το παιδί σώθηκε.	ISIL	-	-	Άρρεν
14/7/2016	Γαλλία	Νίκαια	Άνδρας με φορητό έπεσε πάνω σε πλήθος σκοτώνοντας 85 άτομα.	ISIL	Τυνησία	31	Άρρεν
18/7/2016	Γερμανία	Wuezburg	Ένας πρόσφυγας τραυμάτισε 5 άτομα σε τρένο με τσεκούρι και ένα μαχαίρι. Η αστυνομία τον σκότωσε μετά από καταδίωξη.	ISIL	Αφγανική	17	Άρρεν
24/7/2016	Γερμανία	Νυρεμβέργη	Άτομο ενεργοποίησε εκρηκτικά σε σακίδιο που φορούσε, σκοτώνοντας τον εαυτό του και τραυματίζοντας 12 ανθρώπους.	ISIL	Συριακή	27	Άρρεν

Πηγή:

National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START). (2017). Global Terrorism Database [gtd_13to16_0617dist]. Διαθέσιμο στην διεύθυνση <https://www.start.umd.edu/gtd>. Πρόσβαση 29/6/2017